

INFORMACE O CHARTĚ 77

ročník desátý (1987) - č.7

Ag

Dokument Charty 77 31 87 Odpověď na pozvání do Varšavy	2
33 87 Aby se dalo dýchat	2
34 87 K připravovaným změnám pravidel českého pravopisu	11
35 87 Apel	12
36 87 O právu cestovat (Zkušenost Michaela Dymáčka)	12
 Sdělení VONS č.633 (Pracovní úrazy ve výkonu trestu	15
č.634 (Osmdesátičetný kněz L. Hanus odsouzen)	16
č.635 (Kněz Štefan Javoršký odsouzen)	16
č.636 (T. Hradilek, R. Bereza a M. Mrtvý uvěznění	17
č.637 (R. Bereza, T. Hradilek a M. Mrtvý na svobodě)	17
č.638 (J. Wonka vážně poraněn vězeňským dozorcem)	18
č.639 (Rozsudek nad funkcionáři jazzové sekce	18
pravomocný)	18
č.640 (Nové datum procesu s bratry Wonkovými)	19
 Rozhovor s M. Harasztim a F. Kószegem z Bécsu	19
Z materiálů FIDH - Mezinárodní federace pro lidská práva	20
V samizdatu nově vyšlo...	21

Krátké zprávy: Společné prohlášení k situaci v Chile - Samizdatový časopis "Grenzfall" - Poděkování Karla Jana Schwarzenberka - Setkání s Peterem Glottem - Jan Dus k případu Michaela Kellera z NDR - Poděkování Karla Srpa z čely 248 - Diskriminace mluvčího Charty 77 - Operace "zelezo" v Lipníku nad Bečvou - Historie jednoho nápisu - Protest proti odvolání kněze - "Spanilé jízdy" na podporu míru - Jak Gong pobouřil policii - Pozvánka pro předsedu české vlády na Chomutovsko - Stížnost Jiřího Gruntoráda - Další podpisy za náhradní vojenskou službu

24

Datum posledního textu, zářazeného do tohoto čísla: 14.5.1987

Informace o Chartě vydává nezávislá redakční skupina signatářů Charty 77.

Petr U h 1 , Anglická 8, 120 00 Praha 2

Charta 77|31|87 (zveřejněno dodatečně) Odpověď na pozvání do Varšavy

Vážení přátelé

Praha 15.4.1987

Jménem všech jednotlivců, které jste pozvali na mírový seminář International Peace and Helsinki Agreement, jenž se má konat ve Varšavě, i jménem celé Charty 77 vám srdceň děkujeme.

Problém je ovšem ten, že většina z nás nemá cestovní pasy a čs. úřady nám je zatím odmítají vydat. Ještě se o to některí z nás pokusí, ale domníváme se, že naše přímá účast na semináři je značně nepravděpodobná. Konec konců i to je bod, o němž by se mělo na semináři hovořit.

Naším kontinentem probíhá nejen opona, oddělující Východ a Západ, ale staví se i mnohé překážky pro normální styky občanů uvnitř tak zvané východní zóny. Prorazit tyto bariéry pro individuální i skupinové, turistické, studijní a pracovní cestování považujeme za jeden z prvořadých úkolů nezávislých mírových hnutí.

Doufáme nicaň, že alespoň jednomu našemu zástupci se podaří zúčastnit se vašeho semináře. Jakmile přijede do Varšavy, ohláší se na vám určené adresu. V každém případě vám pošleme alespoň písemně diskusní příspěvek. Pokud se od nás na seminář nikdo nedostane, pak bychom byli rádi, aby někdo z vás nás příspěvek přednesl.

Přejeme vašemu jednání úspěch a posíláme mnoho pozdravů.

Jan Litomiský
mluvčí Charty 77

Libuše Šilhánová
mluvčí Charty 77

Josef Vohryzek
mluvčí Charty 77

Dodatečná poznámka z 15.5.1987: mírového semináře ve Varšavě se zúčastnil jeden zástupce Charty 77. Jeho zkušenosti a poznatky ze semináře budou využity a projednány v okruhu zájemců o problematiku míru a lidských práv.

*

Charta 77|33|87

Čs. tiskové kanceláři, Federální vládě ČSSR, Federálnímu shromáždění ČSSR, Vládě ČSR a vládě SSSR, České národní radě, Slovenské národní radě, Čs. akademii věd

Spoluobčané!

Praha 30.4.1987

Problematika zhoršující se životního prostředí v naší zemi se v poslední době stala námětem mnoha jednání, ale i pojednání, televizních pořadů i filmů. A tak u některých nezasvěcených obyvatel může vznikat dojem, že se tyto naléhavé otázky řeší a že brzy se situace v tom směru začne zlepšovat. Žel k zlepšení dochází spíše v dříčích případech a oblastech. Základní velmi vážné a podstatné problémy přetrvávají a jejich účinné řešení je zatím v nedohlednu.

Jedním z takových vážných problémů je znečištění vzduchu, jež znamená ohrožení zdravého života nynějších a příštích generací lidí, zvířat i rostlin, nemluvě o nesčetných ztrátách na hmotných i duchovních statcích.

V okruhu nezávislé občanské iniciativy Charty 77 vznikl podnět vypracovat kritickou informativní studii na toto téma. Úkolu se ujalo několik odborníků a novinářů, kteří takovou studii připravili.

Předkládáme ji jako dokument Charty 77 k veřejné diskusi.

Charta 77 se v minulosti několikrát dost podstatným způsobem vyslovila k ekologickým otázkám v ČSSR a její stanoviska měla poměrně značný vnitřní i mezinárodní ohlas.

Znečištění vzduchu považujeme za otásku prvořadého významu. Byli bychom rádi, kdyby tato studie podnítila zájem odpovědných institucí, organizací, iniciativních občanských skupin i jednotlivců o skutečné a zásadní řešení zmíněného problému.

Jan Litomiský
mluvčí Charty 77
(Doudova 6
Praha 4)

Libuše Šilhánová
mluvčí Charty 77
(Jeseniova 105
Praha 3)

Josef Vohryzek
mluvčí Charty 77
(Počernická 40
Praha 10)

A B Y S E D A L O D Ÿ C H A T

I. Takte líčí elektromechanik Eduard Vacek jitro občana ze severočeských Teplic:

"Byl to jeden z mizerných podzimních dní, kdy se člověk ráno probouzí s tupou bolestí hlavy. Letný pohled z okna ho přesvědčil o tom, že tmavý pytel, který visí nad městem již bezmála týden, se nepohnul. Zase do toho hnoje, řekl si polohlasně a zamkl za sebou dveře. Fuj, to je smrad, co to zase vypustili do vzduchu, to snad není možné. Proti vlastnímu národu vedou chemickou válku."

Žeckne-li člověk "tady se nedá dýchat", může to mít dvojí význam. Ten první je obrazný: tady jsou nedobré poměry, samá lež a přetvářka, nedá se tu dýchat. Ten druhý význam je doslový: tady je zkažený vzduch, dusím se.

Ten první význam - to bývá pouhý vzdech. Ten druhý je voláním o pomoc.

Volání SOS se však už neozývá jen ze severních Čech. Mezi nejvíce postižené oblasti patří nejen oblast ústecko - chomutovská a karlovarská - ~~sokolovská~~, ale též Plzeň a okolí, dále oblast mělnicko - kralupská a hradecko - pardubická (někdejší zlatý pruh země české), oblast ostravsko - karvináská, Brno a okolí, v poslední době se přidává i Bratislava. Kapitolem pro sebe je hlavní město republiky - Praha. Dnes už je veřejným tajemstvím, že ovzduší v Praze je srovnatelně s některými mimočádně zamčřenými lokalitami v severních Čechách. Méně už je známo, že ze sta percent všech lidí, kteří žijí v nejvíce postižených oblastech ČSR, jich žije v Praze 43,6 %; to je ekoro polovina. V interní úřední zprávě se deslova praví: "Kritický stav životního prostředí vznikl ve špatně provětrávané pražské kotlině. V této oblasti s mnohostranně narušeným životním prostředím, tvořící 5 % městského území, bydlí 338 000 Pražanů a pracuje 329 000, tj. 49 % pražských pracovníků. V nepříznivých obdobích překračují extrémní hodnoty úrovně SO₂, tedy oxidu siřičitého v ovzduší více než 20x nejvyšší přípustnou denní koncentraci. Dlouhodebý trend průměrných ročních koncentrací SO₂ na území města je nevyrovnaný: na okrajích města a vyvýšených částech centrální oblasti města došlo k určitému peklesu, v centru města, situovaném na dně pražské kotliny, se projevil vzestup. Prognóza znečištění SO₂ pro počátek 90. let ukazuje, že při zachování současného trendu by znečištění v centru města stejně oproti počátku 90. let cca o 20 %. Obdobná situace je i u značení polétavým prachem. Hodnoty pražného spadu se ustalují v celoměstském průměru v rozmezí 220 - 240 tun na km² za rok. Extrémní hodnoty dosahují 1000 tun na km² za rok i více. Polétavý prach navíc obsahuje vysoké koncentrace těžkých kovů a dalších stopových a jedovatých prvků.

Na znečištění ovzduší emisemi SO₂ se nejvíce podílí systém zásobování teplem.

Automobilová doprava významně přispívá ke znečištění ovzduší především oxidu dusíku (NO_x). Na frekventovaných komunikacích je nejvyšší přípustná denní koncentrace překračována v 9 - 60 procentech měření. Dopravní zácpy v centru města zvyšují úroveň znečištění ovzduší na komunikacích 2 až 3x. Rovněž přípustný obsah olea v ovzduší je často překračován."

Zde bychom měli úřední zprávu doplnit. Kapitolem pro sebe je totiž vedení dálnice vnitřní Prahou. Občané by měli znát jména těch, kdo se - bez ohledu na jejich zdraví - pod teto "řešení" podepsali. Hlavní tah automobilů a nákladních vozů se přece má vést nikoliv středem hustě zabydleného města, nýbrž kolem něho. Projektanti průseku Prahou se při tom neslitovali ani nad stremovím Královské obory. Než vrátné se ještě k úřednímu textu.

"Vášný stav narušení životního prostředí - pravě se v závěru - má výrazné důsledky pro zdraví obyvatel, jehož úroveň je (v Praze) trvale horší než celkový stav v ČSR a ČSSR. Nepříznivý trend vykazují kardiovaskulární onemocnění, onemocnění tuberkulózou a zhoubnými novotvary, u školních dětí respirační a alergická onemocnění, nemoci močových cest a ledvin a zpoždování kostního sráni.

Tyto důsledky pro zdraví lidí spolu se škodami na stavebních fondech vedou i k vysokým národní hospodářským ztrátám, které i při orientačním propočtu dosahují (jen v Praze) 2,3 mld Kčs ročně."

Tolik úřední zpráva.

Z nejvíce postižených měst v severních Čechách vozí děti na lepší vzduch do škol v přírodě v méně zaměřených částech republiky. Kam ale budou vozit děti, až i tam pronikne "chemická válka", o niž mluví severočeský řejetonista? V Praze vydal loni v srpnu odbor školství Národního výboru hlavního města Prahy ředitelům škol a domů mládeže pokyn, v němž se nařizuje, aby při vyhlášení regulačních stupňů, kdy dojde v městě k nebezpečné koncentraci škodlivin: a) zrušili pobyt dětí venku, zejména výcházky a pobyt na hřištích, provádění tělesné výchovy mimo tělocvičnu, branná cvičení a jiné formy pohybové aktivity - termín 1.9.1986
b) zajistili omezení větrání školních prostor - termín 1.9.1986
c) zajistili omezení fyzické námahy dětí při pohybových zaměstnáních - termín - 1.9.1986.

Čtenář by snad měl chut zasmát se byrokratické češtině paní vedoucí odboru školství, jež oběžník stylizovala, ale na obsahu těch pokynů není vůbec nic k smíchu. Příliš připomínají válku a její poplachy. A zase se vnučuje otázka: co až děti půjdou za takové situace ze školy domů? Vezmou si plynové masky?

Zdá se nám, že i tato kusá ilustrace z ekologické černé kroniky našeho hlavního města stačí, abychom mohli bez nadsázký říci, že se situace blíží bodu národního ohrožení. Tak se behužel začíná naplnovat varování Kímského klubu, zamlčované a bagatelizované u nás po celá dlouhá sedmdesátá léta. Varování, jehož smysl je v podstatě tento: pokud neuvedete své hospodaření do souladu s přírodou, jež vás obklopuje, zničíte nejen své lesy, pole, řeky a zvěř. V sázce bude i vaše vlastní přežití.

II. Na zamořování ovzduší exhalacemi siřičitanů, oxidu dusíku, oxidu uhelnatého a částicemi obsahujícími olovo, kadmiem či jiné jedovaté látky se podílí prakticky celý průmysl, přičemž mimořádně neblahá role připadá energetice, chemickým provozům a automobilové dopravě. Mezi exhaláty zaujmí přední místo oxid siřičitý (SO_2), "produkovaný" hlavně spalovnami hnědého uhlí. Československý průmysl jej vypouští do atmosféry 3,5 milionů tun ročně. (Pro srovnání: Vel.Británie produkuje 5,3 milionů tun, NSR 3,8 milionů tun, NDR 5 milionů tun, Polsko 4,9 milionů tun SO_2 ročně.) Na jednoho obyvatele Československa připadá tedy něco více než jedna pětina tuny SO_2 za rok. To nás v produkci této škodliviny řadí na nečestné druhé místo v Evropě. V praxi to znamená, že se tyto tuny mění nad krajinou v kyselý dešt či mlhu leptající jehličí i listy stromů právě tak jako dýchací cesty lidí, dešt ničící živou přírodu i neživé stavby. Jak konstataje Generel životního prostředí v Praze, vydaný Utvarem hlavního architekta v roce 1982, emitují velké zdroje energie s výkonem nad MW více než dvě třetiny veškeré emise kysličníku siřičitého, oxidu dusíku a tuhých úletů. Z toho pak plynne, že nemá-li města i krajinu přikrýt nedýchateLNÝ poklop, musí se radikálně změnit způsob, jak získávat energii. A než se tak stane, měli bychom urychleně vystavit hlavní producenty exhalací a pevného úletu: uhelné elektrárny, plynárny, výroby tepla a teplé vody, účinnými filtry. Charta 77 už v květnu 1981 požadovala v jednom ze svých prvních ekologických textů plán výstavby systému odsířovacích a dalších čisticích zařízení, který by únik škodlivin omezil na únosnou míru. Plán, který by byl veřejný, konkrétní a dal by se podle časového harmonogramu veřejnosti sledovat a kontrolovat. Je sice pravda, že se od té doby začalo i z oficiálních tribun mluvit o tom, že se proti emisím škodlivin do ovzduší musí něco podniknout, avšak terminovaný globální plán pro polidštění naší hnědouhelné energetiky dosud neexistuje. V "Zásadách státní koncepcie tvorby a ochrany životního prostředí v 8. pětiletce", vydaných jako příloha Hospodářských novin č. 20/86, se mluví o výstavbě odsířovacího zařízení na 200 MW bloku elektrárny Tušimice II. V tisku se pak objevila ještě zpráva o instalaci podobného zařízení na pátém 200MW bloku v elektrárně Počerady. Učinnost odsíření by měla dosahovat minimálně 93%. Ovšem těch energobloků je v Počeradech šest. Tedy: jeden blok v Tušimicích a jeden v Počeradech. To je zatím vše. A to je málo.

Je to tím spíše málo, že Československo v červenci 1985 podepsalo "Protokol ke konvenci o dálkovém přenosu znečistění přes hranice států." Zúčastněné země se v něm zavazují snížit emise SO₂ do roku 1993 o 30%. K tzv. "Klubu 30%" přistoupily zatím všechny evropské státy kromě Polska a Jugoslávie. Jak nás informoval Mladý svět v č. 9/87, v NSR se již podařilo zastavit růst emisí SO₂ na hranici 3,5 milionů tun ročně. Nevý zákon proti emisím je v NSR tak přísný, že jen rýnsko-vestfálské elektrárny musí vybavit filtry, pračkami a katalyzátory 33 bloků s celkovým výkonem 9.300 MW. Proč to není možné i u nás?

Útěchou má lidem být, že "špinavá" hnědouhelná energetika bude postupně nahrazena "čistou" jadernou energetikou. Jaderné elektrárny sice neprodukují siřičité exhalace, zato však mění tepelný režim toků, do kterých vypouštějí svou "provozní vodu", což má škodlivý vliv na okolní biosféru. Dále i při zcela bezporuchovém provozu emitují určité množství radioaktivity. Mnoho nezávislých odborníků - například v USA a Kanadě uznávaná dr.Bertellová - tvrdí, že neškodné dávky ozáření neexistují a dokládají to rozsáhlým výzkumem. Avšak nejdiležitějším varováním zůstávají havárie v Harrisburgu v roce 1979 a v Černobylu r.1986. Ani výstraha z Jaslovských Bohunic by se neměla brát na lehkou váhu.

UKAZUJE SE TOTIŽ, že nikdo odpovědný nemůže stoprocentně zaručit bezpečnost jakékoli dosavadní jaderné elektrárny. Selhat může obsluha, unavený materiál, zejména v tlakovém potrubí, tlakových pláštích a ve svarech. Trhlinu, kudy začne unikat radioaktivní materiál, může způsobit např.otřes půdy. Ze všech těchto důvodů se dnes ve společnostech, kde se dá o těchto věcech mluvit otevřeně, dělí postoj odborné i laické veřejnosti v podstatě na tři tábory: na stoupence okamžitého zastavení provozu jaderných elektráren, na stoupence perspektivního, postupně připravovaného zastavení jaderných elektráren a konečně na stoupence jaderné energetiky. Ale už i ti uznávají, že dosavadní typy jaderných elektráren nejsou zcela bezpečné.

Problémem je také umístění jaderné elektrárny. Americká komise pro jadernou energetiku (AEC) doporučuje, aby jaderu elektrárny o výkonu 1.300 MW byly umístovány tam, kde v okruhu 39 km žije méně než 25 tisíc obyvatel a nejbližší město je vzdáleno alespoň 51 km. Ve střední Evropě nelze tyto podmínky dodržet. Např. v okruhu 39 km od jaderné elektrárny Temelín, jež má mít konečný výkon 4.000 MW, žijí statisíce obyvatel a leží zde města jako České Budějovice, Prachatice, Vodňany, Strakonice, Písek, Milevsko, Soběslav, Veselí a Třebon.

Když už je řeč o Temelíně, nutno poznamenat, že k umístění této elektrárny byly v odborných kruzích některé námítky.

Předeším se poukazovalo na to, že s hlediska seismicity je její umístění při nejmenším sporné. Jižní Čechy leží v blízkosti dosud činného alpského zlomu a v roce 1963 zde byly zaznamenány otřesy s epicentrem v blízkosti Lince. Navíc se uvádělo, že soustrojí VVER 1000, jež se zde má použít, není řešeno jako antiseismické. Jde zejména o dlouhá potrubí velkých průměrů, jež mohou být na otřesy citlivá. Nevíme, zda jsou tyto námítky dosud platné, ale v každém případě by měla být veřejnost seznámena s tím, jak se projekt s uvedenými riziky vyrovnal, neboť bezpečnostní normy jiných států, např.USA, umístění jaderné elektrárny v takové lokalitě zapovídají.

Rudé právo z 30. března letosního roku se snaží v článku "Ostře sledovaný průzkum" uvedené pochyby vyvrátit. Avšak jen proti jednomu tvrzení staví jiné. Skutečnost, na kterou poukazují někteří geologové, je totiž následující: střední tok Vltavy je vázán na celý systém mladých zlomů, u nichž nikdy nelze předem vyloučit pohyby v zemském kůře a z toho plynoucí otřesy. Jeden takový předpokládaný zlom prochází přímo lokalitou temelínské elektrárny.

To není jen zvláštnost Temelína. Všechny naše jaderné elektrárny jsou umístěny co nejbliže říčním tokům, z nichž berou (nebo mají brát) "provozní vodu". V našich podmírkách jsou však říční toky často vázané na tektonické poruchy, a tak je lokalizace jaderných elektráren u nás opravdovým problémem.

Pro pořádek uvedme ještě další námítky, o nichž se v odborných kruzích mluví:

Odpad a únos z chladících věží vytvoří nad uzavřenou jihočeskou kotlinou záklopku, která zhorší místní klima (mlhy, námrazy) a především bude bránit rozptylu radiotoxických komínových exhalací. Jde o jev známý ze severních Čech nebo z Prahy, kde podobný záklopový mrak brání často rozptylu zdejších exhalací.

Samostatným problémem je vodní hospodářství. Již jsme se zmíňovali o tom, jaké následky může mít ohřátí vodního toku "provozní vodou" elektrárny. V případě Temelína se dá navíc předpokládat, že i do vltavské vody proniknou radiotoxické látky. A radioaktivita se - jak známo - nedá v úpravně pitné vody "odfiltrovat".

Nabízí se proto závěr, že nahrazovat hnědouhelnou energetiku překotně a bez dalšího uvážení jiných možností jadernou energetikou znamená vyhánět dábla belzebubem.

Na první pohled by se zdálo, že ekologicky nejméně závadným a nejčistším způsobem výroby elektrické energie jsou vodní turbiny. To je však pravdivé jen potud, pokud máme na mysli zejména menší vodní elektrárny, které byly v minulosti často zbytečně likvidovány, které jsme však již neobnovili a na jejich tradici dosud nenavázali. Oprávněné obavy naproti tomu vyvolávají stavby gigantických vodních elektráren, doprovázené změnou krajiny, ekologických a hydrologických poměrů na mnoha kilometrech přehrazené řeky. Takovou kontraverzni stavbou je československo-maďarská elektrárna na Dunaji, Gabčíkovo-Nagymáros. Vedle prospěchu, který má dát, ohroží tento gigant velké zásoby pitné vody pod žitným ostrovem, které by na počátku příštího desetiletí mohly zásobovat třetinu Slovenska a část jižní Moravy. Stavba údajně pohltí více než 20 km² kvalitní orné půdy, a to v oblasti, která patří klimaticky k nejpříznivějším v republice. Padoucí jí za oběť desítky čtverečních kilometrů lužních lesů, které musí být zčásti vykáceny a zčásti uschnou, protože hladina spodní vody klesne. S těmito lesy výhynou pochopitelně i jejich přirození obyvatelé, takže naše příroda se opět stane chudší.

Projekt Temelín i projekt dunajské elektrárny by se měl ještě podrobít veřejné odborné diskusi. Je to sice dost pozdě, ale přece jen. V případě dunajské stavby by se snad mohly nalézt některé možnosti, jak ekologické následky stavby zmírnit. A v případě Temelína není ještě zcela pozdě zvážit, zda by se miliardy, jež sem budou investovány, nedaly - právě pro energetiku - méně riskantně využít.

V každém případě je to poučení, že projekty, které tak závažně zasahují do krajiny a života lidí, by měla předcházet věcná, nedemagogická, vskutku odborná, ale veřejná diskuse. A také konzultace s lidmi, kteří "operační prostor" obývají. Nebot i chirurg si vyžádá od pacienta písemný souhlas, než provede osudevý zásah do jeho organismu.

III. Z našeho stručného přehledu výplývá, že by se další rozvoj čs.hospodářství a zejména jeho energetiky měl v životním zájmu nás všech znova odpovědně zvážit. Hnědouhelná energetika je momentálně hlavním ničitelem lesů a lidského zdraví. Jaderná energetika je všude - a u nás při hustotě osídlení zvlášt - nevypočitatelným rizikem. Velké vodní elektrárny krizi neřeší a navíc jsou též ekologicky problematické. Jde v jistém smyslu o slepu uličku, kterou může opravdu vyřešit pouze nalezení nových účinných způsobů, jak využít neutradičních, levných a čistých zdrojů. Je tu ale ještě jeden způsob, jak si opatřit energii, způsob, který je okamžitě použitelný a který je z ekologického hlediska vůbec nejlepší: uspořit ji.

Není to samozřejmě myšlenka nová. Nové a překvapivé jsou spíše dříve zanedbávané možnosti, o kterých ekologicky bezstarostná společnost ani neuvažovala. Setřít energií sice také nemí levné; i do zařízení, jež nám ji mají uspořit, se musí investovat. Ale jaký je tu rozdíl! Rada zahraničních i čs. odborníků dokazuje, že za stejnou cenu, na kterou přijde jaderná elektrárna o výkonu 1000 MW, lze docílit energetických úspor odpovídajících elektrárenské kapacitě 2000 MW. Tedy za tytéž peníze dvojnásobný efekt, a to bez zaměřování prostředí a bez rizika proti obyvatelstvu.

Pro nás jsou v tomto ohledu zajímavé západoněmecké údaje, které německý ekolog Holger Strohm shrnul do své enciklopedické práce nazvané "Rokojně do katastrofy". V kapitole o alternativních zdrojích energie uvádí, že při použití již známé techniky by se ve Spolkové republice mohla ušetřit skoro jedna polovina dnes používané energie. O 70% by se dala snížit energie potřebná k vytápění prostorů, o 65% energie odebírána domácími spotřebiči (velmi hospodárně je konstruovaná např. chladnička), o 60% by se dala redukovat spotřeba energie v automobilové dopravě, o 30% energie tepelných procesů v průmyslu a rovněž o 30% spotřeba elektromotorů. A protože bylo ve Spolkové republice pro šetření energií už leccos i v sedmdesátých letech vykonáno (údaje jsou z roku 1980), budou čs. rezervy pravděpodobně ještě větší.

Podívejme se proto z tohoto hlediska na naši situaci. Kde by se dalo šetřit? Především už při výrobě tepla a elektriny.

Ze všech zemí RVHP máme největší měrnou spotřebu paliva na výrobu jedné kWh. Podle názorů odborníků by mohla být spotřeba paliva o 1/4 až 1/3 nižší. Jak toho ale docílit? Například sdruženou produkci tepla a elektrické energie. Jinými slovy, aby elektrárna byla zároveň teplárnou a teplárna zároveň elektrárnou. Při výrobě elektřiny jde totiž 70% primární energie - jako odpadní teplo - pánubohu do oken. Sdruženou výrobou proudu a tepla lze tuto ztrátu podstatně snížit.

Protože rozvod tepla je efektivní maximálně do vzdálenosti 20 - 30 km, hledí se pro současnou výrobu proudu a tepla zejména tepelné elektrárny nacházející se v blízkosti většího osídlení. Jak jsme se dozvěděli, podnik Škoda Plzen vyvinul pro tento účel soustrojí, které se vyzává i které se v zahraničí osvědčilo. Snad by nebyl problém instalovat je i u nás doma. Uspora paliva má být při sdružené produkci proudu a tepla 20% až 50% procentní.

Tím ovšem nejsou technologické předpoklady úspor primárních zdrojů při výrobě energie vyčerpány. Je však nad možnosti tohoto dokumentu je všechny vymenovat a doložit. Obrovské ztráty však nastávají také při přenosu energie od výrobce ke spotřebiteli. Čím dále se dopravuje proud nebo teplo, tím větší vznikají úbytky. Proto jsou rentabilní i menší nenáročné energetické zdroje (např. malé vodní elektrárny) určené pro nedalekou místní spotřebu. Měli bychom se však zamyslet i nad dalšími úniky energie. Třeba nad tím, kolik plynu zhotoveného plynárnou nebo dodaného až ze zahraničí dojde skutečně k uživateli - a kolik se ho ztratí cestou, ze zchátralého nebo netěsného potrubí. Mluví se o pětadvaceti - až padesátiprocentních ztrátách. To se týká i pitné vody. Každý litr pitné vody představuje značné množství energie vynaložené na jeho získání ze zdroje, na jeho úpravu i dopravu. A přitom z každého draze získaného litru dorazí do domácnosti jen tři čtvrtiny. Jedna čtvrtina se vsákne do země, kam unikne zkorodovaným nebo jinak poškozeným potrubím. Renovaci a stálou údržbou těchto rozvodních sítí - což pochopitelně není zadarmo - bychom však předešli daleko větším národně hospodářským a energetickým ztrátám.

A když už mluvíme o ztrátech vzniklých cestou od zdrojů k uživateli, od výrobce k zákazníkovi, nesmíme zapomínat ani na osud jakéhokoli výrobku. V každém tovaru je ztělesněna určitá energie. A pokud z této energie není užitek, pokud tovar zákazníky zklame, je k ničemu a zůstává proto ležet, je to zase únik energie do ztracena.

Tady ovšem nestačí už jen renovovat "potrubí" vedoucí od zdroje k uživateli. Zde je nezbytné obnovit vztahy mezi podnikem a zákazníkem, výrobou a trhem. To se však neobejdě bez zásadní přestavby systému řízení. Dosavadní administrativně direktivní způsob nutí podniky plnit v centru vymyšlené abstraktní ukazatele, jež se nutně dostávají do rozporu s proměnlivými požadavky trhu a skutečnou užitečností produkce.

Největší možnosti úspor jsou ale ve spotřebě energie. Jak je rozložena? Západoněmecké údaje uvádějí, že v NSR 42,7% energie pohltí průmysl a výběc hospodářství velkoodběratelé, 39,1% domácnosti a maloodběratelé a 18,2% doprava. U nás je bezesporu hlavním hltounem energie výrobní spotřeba železáren a výběc těžkého průmyslu. Srovnání podle tabulky z roku 1977 nám dává následující obrázek. Československo vyrábí 998 kg čistové oceli na hlavu obyvatele

ročně, Sovětský svaz 568 kg a Spojené státy 522 kg. Cementu vyrábí náš průmysl 649 kg na hlavu obyvatele ročně, Sovětský svaz 491 kg, Spojené státy "jen" 311 kg ročně. Sovětský svaz i Spojené státy mají přitom daleko více tak zvaných primárních zdrojů. Např. Spojené státy jich mají 10x více a hospodaří s nimi o 25% lépe.

Tyto údaje v podstatě potvrzuje i článek Rudého práva z 15. září 1986" Máme dost nebo málo energie". A doplňuje je zajímavým zjištěním: na každého Čechoslováka připadá spotřeba téměř naplněného vagonu uhlí ročně. Proč? Odpověď je především v tak zvané těžkotonázní skladbě našeho průmyslu, kterou symbolizují uvedená "rekordní" čísla výroby ocele a cementu. Je to skladba nepřiměřená našim možnostem a potřebám, a navíc zhoubná pro přírodu i zdravé životní prostředí. Tedy: intelligentnější řízení a strukturování československého hospodářství, které by prodávalo světu nikoliv tuny, ale důmysl a dovednost, je nejen otázka naší prestiže, obhajoby našich národních zájmů, ale i v jistém smyslu i národního přežití.

Jasne si ovšem vědomi, že jde o řešení, jehož perspektivy jsou dlouhodobé a o jehož prosazení se teprve vede žápas. Jsou však některé oblasti, kde je možno ihned nebo v poměrně krátké době docílit podstatných úspor. Například vhodnějším dimenzováním elektromotorů a jejich vyšší účinnosti by bylo možno snížit odběr točivých strojů skoro o třetinu. Průmysl stravuje mnoho energie také vinou špatných tepelných izolací. Ani to by neměl být neřešitelný problém. Velké rezervy jsou i ve zhodnocování surovin atd. Každý průmyslový obor zná způsob, jímž lze dosáhnout značných energetických úspor. Uplatní ho, bude-li mít k jeho zavedení prostředky a potřebnou motivaci.

Část elektrické energie je možno ušetřit bez zvláštních technických opatření, pouhou rozumnější spotřebou, která by měla být odpovídajícím způsobem podněcována. Podněty lze najít v oblasti tarifu upravených tak, aby malé, úsporné odběry byly zvýhodněny před velkými, a ne naopak. Všeobecné zvyšování cen naproti tomu nepřináší podstatné energetické úspory, zato postihuje především chudší občanské vrstvy. Od občanů ani od organizací nelze také očekávat, že budou také vkládat prostředky do tepelných izolací nebo hospodárnějších spotřebičů při sotva desetileté návratnosti takových investic; účelné ceny by však mohly k rozumnější spotřebě přispět.

V domácnostech umožnuje racionální spotřeba ušetřit až 75% dosavadní energie. Téměř všechny spotřebiče užívané dosud v našich domácnostech mají nadměrnou spotřebu, neodpovídající současným technickým poznatkům a možnostem. Co do významu jsou patrně na prvním místě chladničky a mrazící boxy čelici nejen vnějším teplotám, ale i teplu, které samy produkují. Obrovské rezervy jsou ve vytápění budov. Dobrou tepelnou izolaci lze ušetřit až dvě třetiny dosud spotřebované energie. Při dokonalé izolaci pak lze převést vytápění domu na sluneční energii, zatímco při dnešních tepelných strátách jsou sluneční kolektory jen nepodstatným a často problematickým doplňkem.

Zcela neracionální je hospodaření teplem vodou a teplem na sídlištích. Spotřeba je měřena a rozpočítávána nikoli podle odběru v jednotlivých domácnostech, ale v globálu, který zahrnuje stovky domácností. Jakýkoli zájem na úsporách je tak přenášen do neúčinné oblasti morálních proklamací. Jestliže se malá část investic stravovaných Jadernými elektrárnami přesune na výrobu teplovodních vodoměrů a kalorimetrů, dojde k pronikavým úsporám. To není nový poznatek. Koncem sedmdesátých let dospěli energetičtí odberníci v NSR k závěru, že regulaci a měřením tepla u každého nájemníka se dá ušetřit asi polovina energie; po tomto zjištění následovala zákonná norma o povinném měření spotřeby tepla a teplé vody v každé domácnosti.

Průmyslová výroba může přispět ke snižování energetické spotřeby také zásadní orientací na výrobky s delší životností. Není například doceněna skutečnost, že k výrobě automobilu je zapotřebí téměř tolik energie, kolik je obsazeno v početných hmotách spotřebovaných za celou dobu jeho životnosti. Všechny výrobky, stroje či stavby s větší trvanlivostí znamenají přínos k energetickým úsporám stejně jako každý chatrný výrobek nebo nahražování opravitelných výrobků novými znamená energetickou ztrátu.

Místo budování dalších jaderných elektráren, které váže tisíce pracovníků a miliardové hodnoty, je záhodno investovat do zařízení a technologií, které nejen že umožní vystačit s dosavadními elektrárenskými kapacitami, ale umožní také zastavit provoz elektráren s nejvyšším podílem na znečistování životního prostředí.

IV. Z našeho rozboru vyplývá několik závěrů. Zastavit chemickou válku, kterou vedeme sami proti sobě a proti vlastní přírodě, je v našich možnostech. K tomu je ale nezbytné:

1. Opatřit urychleně čs. tepelné elektrárny a další hlavní produenty kysličníku sířičitého a přidružených škodlivin systémem odsírovacích a čisticích zařízení. Konkrétní plán výstavby odsírovacích a čisticích zařízení zveřejnit, aby jeho uskutečnování mohla veřejnost v místě i v celé státě sledovat a kontrolovat. Lidem nic neříkají neurčité přísliby. Přejí si vědět kde, kdy a dokdy budou tyto systémy instalovány.

2. Prohloubit mezinárodní spolupráci směřující květší čistotě ovzduší. Zároveň s opatřeními, jimiž se podstatně omezí rozptylování škodlivin do ovzduší, důrazně vyžadovat obdobné kroky také od našich sousedů.

Ke snížení škodlivého vlivu tepelných elektráren na kvalitu ovzduší je nutno také prozkoumat a podle možnosti převzít moderní technologie vyvinuté v sousedních zemích, například v NSR. Čekáváme přitom porozumění tamějších vládních činitelů, kteří dobře vědí, že kvalitu ovzduší nelze udržovat v rámci státních hranic.

3. Tak jako v jiných evropských zemích je nutno účinnějším způsobem řešit náhlé kritické situace nadměrného nahromadění škodlivin ve městech a v oblastech s vysokou hustotou obyvatelstva. O těchto situacích musí být nejen informováno veškeré obyvatelstvo, ale všichni se také musí podřídit přesné stanoveným omezením: po dobu smogové kalamity podstatně omezit provozy, které jsou zdrojem největších znečistění, používat automobilů jen v případech prokazatelné nezbytnosti atd. Zároveň je třeba smluvně zajistit mezinárodní výpomoc v dodávkách elektrické energie, aby se mimořádně nebezpečná koncentrace škodlivin dále nezvýšovala a naopak trvala co nejkratší dobu.

4. Zpracovat ještě v tomto roce projekt úspor při výrobě, přenosu a spotřebě energie, který by umožnil postupně omezovat provoz zdrojů, jež nejvíce zaměřují ovzduší. Organizace, které výrobu a spotřebu energie podstatně zhospodární, preferovat tak, aby se nergetické úspory staly pro podniky přitažlivou a výhodnou součástí intenzifikace národního hospodářství. Obdobným způsobem zvýhodnit drobné spotřebitele, kteří racionálním využíváním energie, účinnější tepelnou izolací nebo jinými iniciativními kroky přispějí k energetickým úsporám.

Zároveň s tímto bezprostředním programem je nutno vypracovat, zveřejnit a plnit dlouhodobý program strukturálních změn ve skladbě našeho průmyslu, orientovaného zatím na energeticky nejúročnější výrobu. Naše čelné místo v produkci železa, cementu a ve spotřebě energie na jednotku výroby velmi brzy přemění naši zem v jedno z posledních míst, které by si člověk svobodně zvolil ke svému životu.

5. Zvážit v této souvislosti ještě jednou všechna pro a proti týkající se další výstavby jaderných elektráren. Umožnit odborné i laické veřejnosti vyslovit se veřejně k této otázce a pokračovat v další stavbě těchto riskantních objektů až po zhodnocení rozpravy.

6. Považovat čistý vzduch a čistou vodu, jakož i záchrannu přírody i lidského zdraví za úkol číslo jedna, před nímž ustupují všechny ostatní priority armádou a zbrojením počínaje.

V tomto textu jsme se zabývali znečistěným ovzduším. Tím nemá být řešeno, že stav povrchových a podzemních vod je méně alarmující. Zmapovat její však bude úkolem některého z příštích dokumentů Charty 77. I tak nás předložený text snad opravňuje říci, že nejde jen o hospodářský a ekologický problém. Jde o velkou, zásadní mravní otázku: V jakém stavu předáme tuto zemi příštím generacím?

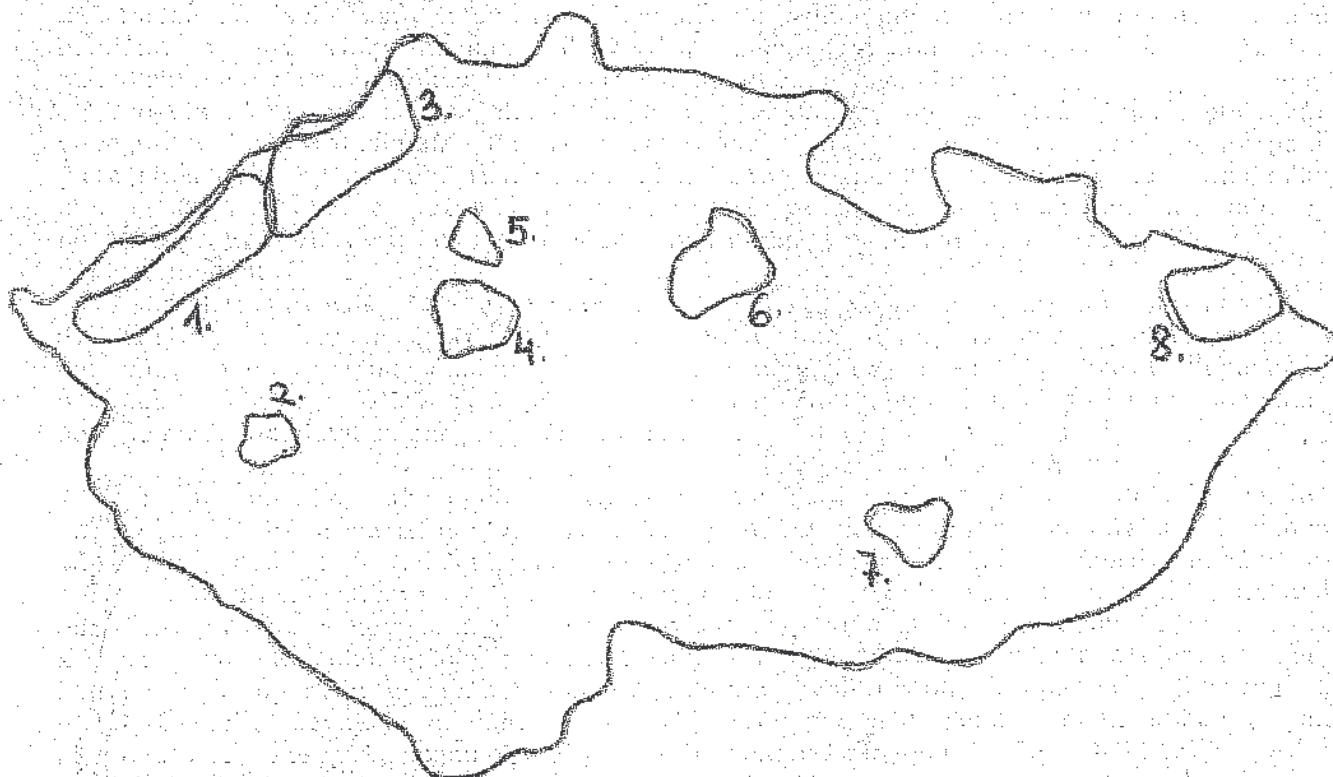
Bohuslav Balbín začíná pátou kapitolu své první knihy o krásách a bohatství české země: "Zdravé povětrí Čech a příjemná chut vody v českých řekách a proč tomu tak je." A v dálším textu si na svou otázku částečně odpovídá: "Přečetné plochy jsou pokryty jehličnatými a jinými stromy, jež svou vůní vylepšují a pročistují vzduch."

Nejsou to sentimentální důvody, proč citujeme ten starý text. Citujeme jej jako důraznou připomíinku, že naši předkové nám odevzdali zemi, v níž se vzduch dal dýchat a voda pít. Zemi lesů a luk. Nemáme právo ji v úprku několika desetiletí zničit. Máme povinnost předat ji příštím pokolením tak, aby v ní mohla a chtěla žít.

Příloha dokumentu 33

P O S T I Ž E N E O B L A S T I V Č S R

1. Karlovarsko - sokolovská
2. Plzeňská
3. Ústecko - chomutovská
4. Hlavní město Praha
5. Mělník - Kralupy
6. Hradecko - pardubická
7. Brněnská
8. Ostravsko - karvinská

Těchto osm oblastí bylo vymezeno dokonce usnesením vlády, a to již v roce 1974.

Charta 77|34|87 K připravovaným změnám pravidel českého pravopisu

Kulturnímu výboru ČNR, Prezidiu ČSAV, Ústavu pro jazyk český ČSAV, ministerstvu školství ČSR, Katedře českého jazyka filozofické fakulty Karlovy univerzity

Přede dvěma lety vzbudila široký ohlas zpráva o připravované změně pravidel českého pravopisu. Jeden z diskutovaných návrhů, jehož uskutečnění předpokládalo radikální reformu ve smyslu maximálního přizpůsobení pravopisu výslovnosti, vyvolal tehdy odmítavý postoj veřejnosti. Kritické hlasy varovaly před negativními důsledky takové reformy, která by rázem extrémně změnila grafickou podobu jazyka a mladším generacím by odcizila celý literární odkaz, vytiskněny podle pravidel dosavadních. Uživateli jazyka protestovali i proti umělosti takového zvratu, který by místo slíbeného usnadnění pravopisu přinesl pravopisné nesnáze nové.

Široký spontánní zájem o otázky jazyka a jazykové kultury způsobil, že se ve sdělovacích prostředcích proti všem zvykletem dostalo ke slovu veřejné mínění, které po určité krátkou dobu nebylo možno potlačit nebo utajit. Výměna názorů brzy ustala a státní moc důvěrně sdělila příslušným odborným místům zákaz je kék o 1 i změny pravidel českého pravopisu.

Tedí se však situace mění. Na začátku února 1987 oznámil na veřejné schůzi KSC v Ústavu pro jazyk český ČSAV prof.dr.Jan Petr, DrSc., že se připravuje nová redakce pravidel českého pravopisu. Nové kodifikace pravopisné normy by měla být publikována ještě v tomto roce. Zpracovává ji komise, jejíž složení nebylo sděleno. Také o rozsahu a závažnosti změn se přítomní lingvisté nic nedevěděli. Ředitel ústavu profesor Petr pouze důrazně upozornil, že jeho informace je přísně důvěrná a nesmí se dostat na veřejnost.

Péče o jazykovou kulturu vůbec a o jednotlivé její slezky je zajisté úkol pro vědecky fundované odborníky. Ti se však v minulosti nestranili živého styku s uživateli jazyka, zejména se spisovateli, redaktory, publicisty, pedagogy a nevyhýbali se plodným sporům, nebot si byli vědomi, že jejich úkol nemůže být úspěšně splněn s vyloučením veřejnosti. Tajnáštíkářství a odmítání všech nekontrolovaných názorů a mínění však zavedlo ty, kdo si osobují právo rozhodovat, tak daleko, že utajují chystané změny pravidel českého pravopisu i složení komise, která je má provést, nejen před veřejností, ale dokonce i před jazykovědci, kteří nebyli zmíněným úkolem pověřeni. I dnes by veřejná široká diskuse o otázkách jazykové kultury přinesla mnoho dobrého. V zájmu o jazyk, v péči o něj, by pak otázka pravopisu nemusela nutně zaujmímat první místo. Zato tajuplné autoritativní rozhodnutí anonymního orgánu, zaštítěného politickou mocí, která nemá odbornou kompetenci, nemůže jazykové kultuře nijak prospět, nebot není diktováno péčí o jazyk. Je to mocenský zásah, který je v rozporu s českou jazykovědnou tradicí i s etikou vědecké práce; kromě toho znevažuje vědecké pracovníky, ignoruje spisovatele, publicisty, novináře, pedagogy, kteří užívají jazyka při výkonu svého povolání, a popírá zásady svobodné diskuse v otázce, která se týká všech uživatelů jazyka.

Nevyjadřujeme žádné společné stanovisko ke změnám, k nimž má v pravidlech českého pravopisu docházet, nebo jak často mají být prováděny. Považujeme však za své právo i povinnost kritizovat nepřípustné utajování věci veřejného zájmu, jako by šlo o vojenské tajemství.

Navrhujeme proto, aby Ústav pro jazyk český dal podnět k široké veřejné diskusi o všech aktuálních otázkách jazykové kultury včetně otázky úpravy pravidel českého pravopisu a aby k této diskusi byli přizváni všichni uživatelé jazyka, které tato problematika zajímá. Kultuře jazyka nemůžou prospět tajná jednání, ale vřejná debata.

Práha dne 30.4.1987

Jan Litemíský
mluvčí Charty 77

Libuše Šilhánová
mluvčí Charty 77

Josef Vohryzek
mluvčí Charty 77

Charta 77|35|87 Apel

V Praze 5. května 1987

Předsedu ČSSR

Předsedovi vlády ČSSR

Předsedovi Federálního shromáždění ČSSR

V letošním prvním průvodu v Olomouci dělníci Tomáš Hradilek a Rudolf Bereza rozvinuli transparent s nápisem, kterým chtěli své spoluobčany na něco podstatně upozornit. Nápis sděloval: "Charta 77 vybízí k občanské kuráři". Za tento čin byli oba spolu s Michalem Mrtvým zatčeni a mají být souzeni, údajně pro výtržnictví. Jejich výzva byla vlastně obsažena už v dokumentu Charty 77 Slovo ke spoluobčanům v lednu letošního roku. Tento dokument měl velký ohlas, ale nevyvolal žádný zásah ze strany státních orgánů. Během prvního průvodu v Olomouci však výzva k občanské odvaze vyvolala zcela neoprávněnou reakci příslušníků SNB.

V jakém právním chaosu to žijeme? Radoví občané nesmí na veřejném shromáždění projevit svůj opravdový názor přesto, že jsou k tomu vládou často vybízeni!

Jak to, že v zemi, která si říká socialistická, v níž takovým způsobem projevovali své názory už průkopníci socialismu a čestí vlastenci v minulém 19. století, a to tváří v tvář rakousko-uherské monarchii, nesmí projevit svůj názor dělníci konce století dvacátého?

Jak to, že v zemi, ježíž ústava proklamuje vládu lidu, právo na svobodu přesvědčení a právo shromažďovací, hrozí vězení občanům, kteří svým heslem chtěli vyzvat občany k větší odvaze, k účasti na správě věcí veřejných?

Negativní jim za to spíš chvála a uznaní?

A kdo vlastně smí u nás kritizovat podstatné nedostatky, kdo smí vyzývat k odvaze - a kdo nesmí? Mohou to vše snad jen nejvyšší představitelé? Může to snad jen oficiální tisk, který sepodobnými výzvami jen hemží?

Občané chtějí vědět: komu je vlastně povolena kritika negativních jevů, k níž neustále ve svých projevech vybízíte? Kam až lze jít v úsilí o demokratizaci našeho života, kterou naše země potřebuje jako vládu v suchopáru?

Tomáš Hradilek a Rudolf Bereza patří k těm moravským dělníkům, kteří koncem dubna t.r. svým otevřeným dopisem vyzvali prezidenta, aby abdikoval. Dopis se setkal s velkým zájmem u čs. občanů pro svou jasnou řeč a otevřenosť. Vyjádřili v něm slušnou formou svůj kritický názor na poměry v naší zemi, navrhli počátek cesty, kterou by se její přeměna měla ubírat. Také na takový názor mají právo! Není přece možné trestat lidí za to, že napíší panu presidentovi či jinému představiteli, a že se kriticky vyjádří k jeho vládě!

Akce Bezpečnosti během prvního průvodu v Olomouci je znamením, že státní moc chce pokračovat v porušování ústavních práv a závazků, které plynou ze Závěrečného aktu helsinské konference a z mezinárodních paktů.

Bude-li trestní stíhání tří moravských dělníků pokračovat, bude to důkazem, že občané, kteří příjmou pozvání do prvního průvodu, nesmějí v něm demonstrovat svůj skutečný názor.

Pak použijeme svého ústavního práva a uskutečníme manifestační průvod za jejich propuštění.

Jan Litemíský
mluvčí Charty 77

Libuše Šilhánová
mluvčí Charty 77

Josef Vohryzek
mluvčí Charty 77

*

Charta 77|36|87 O právu cestovat (Zkušenost Michaela Dymáčka)

14. Května 1987

Předsedovi vlády ČSSR, předsedovi vlády ČSR, ministru vnitra ČSSR, federálnímu ministerstvu pro technický a investiční rozvoj

Charta 77 ve svých dokumentech již několikrát poukázala na nezákonou praxi ve výřizování žádostí o cesty do zahraničí, na nesvobodné postavení československého občana, který se při svých žádostech o tyto cesty dostává do zcela nesmyslné role poddaného proti všemocnému státu.

Případ, který nám byl nedávno předložen, je tak příznačný a výmluvný, že jsme se rozhodli věnovat mu samostatný dokument.

Michael Dymáček, odborník v oblasti informatiky, byl v roce 1985 pozván Dánskou technickou univerzitou v Lyngby k roční spolupráci na jednom z jejich projektů s rozsáhlou mezinárodní účastí. Místo toho, aby toto pozvání bylo čs.úřady pochopeno jako vysoké uznání vědecké práce odborníka v oblasti, v níž Československo zaostává za světovým vývojem, příslušné orgány se rozhodly postupovat zcela opačně.

Přestože žádosti o vydání výjezdních doložek pro Michaela Dymáčka a jeho rodinu lze legálně vynovět, přiložená dokumentace dosavadního řízení svědčí o tom, že příslušné orgány nechodlají respektovat ustanovení mezinárodních paktů, a že při tom nechodlají zvažovat prosočech československých občanů, československého hospodářství, vědeckotechnického a kulturního rozvoje země.

Jan Lítomíský
mluvčí Charty 77

Libuše Šilhánová
mluvčí Charty 77

Josef Vohryzek
mluvčí Charty 77

K našim žádostem o výjezdní doložky k cestě do Dánska

I. Svým dopisem ze dne 24.10.1985 mne Dánská technická univerzita v Lyngby pozvala k roční spolupráci na své rozsáhlém projektu FDoS, zabývajícím se formalizací tvorby programového vybavení. V tomto oficiálním a závazném pozvání které se týkalo i mé rodiny, bylo obsaženo i prohlášení, že univerzita uhradí veškeré výdaje spojené s naší cestou do Dánska.

II. Za této situace neexistovala a neexistuje žádná možnost, jak odmítnout naše žádosti o výjezdní doložky a zůstat přitom v souladu s platným čs.právním řádem. Avšak přesato, že ve věci již proběhlo pět kol příslušného správního řízení, výjezdní doložky jsme - v příkrém rozporu s čs.právním řádem - ještě neobdrželi.

- Naše žádosti podané u krajského odboru pasů a víz KS SNB Brno nám byly zamítnuty v prosinci 1985 s odůvodněním, že nemáme příslib deviz od Státní banky československé, u manželky navíc, že její cesta není ve státním zájmu (bez jakéhokoli odůvodnění, o jaké zájmy se jedná).

- Naše odvolání ke Správě pasů a víz SNB Praha byla zamítnuta v lednu 1986 opět s odůvodněním, že nemáme příslib deviz od SBCs; v rozhodnutí o mému odvolání se navíc praví (cituji): "Pro informaci uvádíme, že soukromé dlouhodobé pobyt v cizině za účelem studia, zaměstnání, praxe apod. jsou v rozporu se státními zájmy a proto se nepovolují".

- Naše žádosti o obnovu řízení podané u Správy pasů a víz SNB Praha byly zamítnuty v červnu 1986 s tím, že podmínky obnovy řízení nejsou splněny; v rozhodnutí se dále opakuje předchozí argumenty.

- Náš rozklad proti zamítnutí obnovy řízení z června 1986 byl zamítnut v září 1986 rozhodnutím náměstka ministra vnitra CSSR, který zde z právního hlediska jednal v zastoupení ministra; v rozhodnutí se opět uvádí, že důvody obnovy nejsou splněny, avšak z českých důvodů zůstává (pak již jen absurdní) skutečnost, že nemáme příslib deviz od SBCs - státní zájmy se zde již neuvádějí.

- K mému podnětu z listopadu 1986 o přezkoumání rozhodnutí mimo odvolací řízení, který byl zaslán FMV, jsem dostal sdělení náčelníka sekretariátu federálního ministra vnitra z prosince 1986, že po přezkoumání všech ve věci vydaných rozhodnutí bylo zjištěno, že nejsou dány důvody pro jejich zrušení či změnu.

III. Rozlišime-li v oblasti právní úpravy povolení cest čs.občanů do zahraničí dvě období, před 23.3.1976 a po tomto dni, kdy pro CSSR vstoupily v platnost oba pakty uvedené ve vyhlášce č.120/1976 Sb; pak je třeba konstatovat, že všechna rozhodnutí ve věci vydaná by byla v příkrém rozporu s čs.právním řádem dokonce i tehdy, byla-li by vydána ještě v prvním z těchto období; tento rozpor s platnou právní úpravou je dnes, víc než deset let ode dne 23.3.1976, ještě mnohem výraznější. A samozřejmě: vydaná rozhodnutí neberou žádný zřetelek na závazky z helsinského procesu a jsou tedy v příkrém rozporu s oficiálními tvrzeními, podle nichž CSSR veškeré tyto závazky v celé jejich úplnosti přísně dodržuje.

Omezím se zde jen na stručné shrnutí nejzávažnějších skutečností: v podrobnostech vyplývají všechna uvedená tvrzení z dokumentace celého případu.

1. Nejsou respektována formální ustanovení správního řádu. Zejména:

- ve všech úředních dokumentech, s výjimkou rozhodnutí FMV ze září 1986 zcela chybí uvedení jména, příjmení a funkce oprávněné osoby, což je v rozporu s výslovnými požadavky správního řádu a je nahrazeno nečitelnou šifrou s mlhavým označením "náčelník";

- odůvodnění rozhodnutí bud prakticky zcela chybí nebo je nedostatečné, což je ve výslovném rozporu s požadavky správního řádu; tyto formální závady jsou věsměs té povahy, že svými důsledky představují porušení závazků věcných;

- zcela zásadně, přes četná a výslovná upozornění nám nikdy nebyla dána možnost abychom se před vydáním rozhodnutí mohli vyjádřit k jeho podkladu, ke způsobu jeho zjištění, popřípadě navrhnut jeho doplnění, a to přesto, že správní řád výslovně a bezpodmínečně poskytnutí této možnosti správním orgánům nařizuje;

i tento fakt měl věsměs důsledky hmotně právní povahy;

- žádné z rozhodnutí dosud vydaných nevycházelo ze spolehlivě zjištěného stavu věci: jedná se o porušení jednoho z nejzávažnějších ustanovení správního řádu, ustanovení, které přímo souvisí s věcnou podstatou řízení.

2. Nejsou respektována hmotně právní ustanovení čs.právního řádu, týkající se povolení cest čs.občanů do zahraničí. Zejména:

- není respektována skutečnost, že čs.občan má na cestu do zahraničí zásadní právo, které lze omezit jen zákonem, a to jen z určitých, taxativně stanovených důvodů;

- důvody, které jsou uváděny na podporu rozhodnutí, odmítajících vydání našich delezek nejenže nemají za daných okolnosti žádnou oporu v právním řádu - a to i v jeho podobě před 23.3.1976 - ale navíc jde o důvody, které po tomto dni jsou zcela neaplikovatelné; to se týká jen skutečnosti, že nemáme příslib devíz od SBCs, tak i tvrzení ohledně soukromých cest, uvedeného v rozhodnutí z ledna 1986;

- zásadně nejsou respektovány zákonné povinnosti orgánů rozhodujících v opravné řízení: byla zamítnuta naše odvolání, přestože důvody pro zrušení prvoinstančních rozhodnutí byly zcela nepochybně; byly zamítnuty naše návrhy na obnovu řízení, přestože byly splněny tři z pěti možných podmínek obnovy a zákon obnovy nařizuje, je-li splněna jediná; na úrovni FMV nebylo dosud vyhověno mému podnětu k přezkoumání rozhodnutí mimo odvolací řízení, přestože jde o rozhodnutí vydaná v rozporu s čs.právním řádem; za této situace je orgán povinen taková rozhodnutí zrušit či změnit.

IV. Na všechny vyskytнувшí se nedostatky procesního a věcného rázu jsme v průběhu řízení vždy trpělivě a důkladně upozorňovali. Jak patrné z dokumentace případu, zejména poslední podání jsou fakticky důkladným právním rozborem situace v oblasti povolení cest čs.občanů do zahraničí.

Vydávání rozhodnutí, která jsou v rozporu s čs.právním řádem, nemůže tedy v tomto případě být výsledkem nějakých opomenutí či právní neznalosti. Vzhledem k tomu, že rozhodnutí ze září 1986 a sdělení z prosince 1986 jsou z právního hlediska vydána v zastoupení federálního ministra vnitra, nastoluje se zde s veškerou vážností otázka věrohodnosti čs.právního řádu. V průběhu řízení nejsou demonstrativně dodržována příslušná ustanovení, a to ani z hlediska úpravy platné před 23.3.1976; k ustanovení paktů uvedených ve vyhl.č.120/1976 Sb. mají zúčastněné orgány ministerstva vnitra zřejmě postoj zcela přehlíživí.

Jelikož oba mezinárodní paktů jsou nejen integrální a navíc normotvornou součástí čs.právního řádu, ale i součástí mezinárodně právních závazků našeho státu, vzniká další otázka, a sice otázka věrohodnosti ČSSR jakožto partnera v mezinárodních vztazích; tato otázka je ještě naříkavější v souvislosti se skutečností, že rozhodnutí vydaná v našem případě jsou v příkrem rozporu se závazky vyplývajícími z helsinského procesu.

V. Pro pochopení celé situace je důležité i to, že celé řízení je zřejmě i výrazem perzekuční politiky uplatnované vůči mně z důvodů mého politického přesvědčení. Pro svou činnost ve funkci předsedy Svazu vysokoškolských studentů Čech a Moravy v letech 1968-1969 jsem dostal v roce 1970 výpověď z místa odborného asistenta na katedře aplikované matematiky přírodovědecké fakulty.

Univerzity J.E.Purkyně v Brně. Teprve v roce 1973 jsem mohl nastoupit u Kancelářských strojů, tedy na místo, které neodpovídalo mé kvalifikaci. Po podpisu Charty 77 jsem okamžitě dostal výpověď, která pro prokázanou lživost použitých "nepolitických" důvodů byla v r.1978 odvolána, ale hned po dvou dnech mi byla dána další, tentokrát již odůvodněná mým podpisem Charty 77. Společným jmenovatelem všech těchto výpovědí je, že byly dány v rozporu se zákonem; v rozporu se zákonem byla i rozhodnutí soudů, které platnost první a druhé výpovědi potvrdily.

Dnes pracuji už téměř deset let v rámci tzv. svobodného povolání, nedobrovoltě, bez možnosti získat trvalé místo odpovídající mé kvalifikaci. Naposledy jsem se v létě 1985 přihlásil do konkursu na místo docenta, později profesora na katedru informatiky matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy a opět jako kdykoli dříve jsem nebyl přijat; vědecké hodnosti kandidáta a doktora věd jsem připraven obhájit okamžitě. Za této situace je pro mne velkým zadostiučiněním, že o výsledky mé práce je zájem na předních světových pracovištích. Dánská technická univerzita je jedním z nich, a od října 1985 nabízená účast na projektu FDoS je z profesionálně prestižního hlediska místem daleko významnějším, než jakým by bylo za současného stavu našeho základního i aplikovaného výzkumu v dané oblasti místo profesora na Univerzitě Karlově.

VI. Poněvadž je zásadně nepřijatelné, aby i nadále přetrhávala praxe, kdy rozhodnutí orgánů státní správy jsou přijímána v rozporu s platným právním řádem, adresuji nyní ve smyslu správního řádu podnět k přezkoumání rozhodnutí FMV mimo odvolací řízení nadřízenému orgánu ministerstva, jímž je dle ústavního zákona č.143/1968 Sb o čs.federaci vláda CSSR. O celé záležitosti budu rovněž informovat generálního prokurátora CSSR.

Wycházím přitom z vědomí, že zde již nejde jen o osobní záležitostí mě a mě rodiny, ale o zjednání nápravy v oblasti, v níž je obdobnými rozhodnutími každoročně postihován značný počet čs. občanů.

V Brně dne 19.4.1987

Michael Dymáček
Soukupova 5
602 00 Brno

Pokračování

v příštím čísle Infochu

Sdělení výboru na obranu nespravedlivě stínaných, československé ligy pro lidská práva, člena Mezinárodní federace pro lidská práva (FIDH)
Všechna sdělení VONS jsou zasílána Federálnímu shromáždění. Jména a adresy členů VONS jsme zveřejnili ve sdělení č.591.

Sdělení č.633 (Pracovní úrazy ve výkonu trestu)

Obdrželi jsme informaci o závažném pracovním úrazu, k němuž došlo v minulém měsíci v nápravně-výchovném ústavu v Novém Sedle. Je nám známo, že pracovní úrazy, včetně smrtelných, jsou u vězňů mnohem častější než v civilním sektoru. Je to podmíněno přemrštěnými výkonovými normami, mimořádně zastaralým strojním vybavením a následným nutným ignorováním základních bezpečnostních předpisů. Je nám současně známo, že i velmi vážné pracovní úrazy jsou podle možnosti kamuflovány nebo kladený za vinu odsouzeným, jen aby se příslušné orgány vyhnuli odpovědnosti (je např.běžné, že věznové s různými zlomeninami jsou nadále pokládáni za práceschopné a fiktivně zaměstnáváni, aby nebylo nutno evidovat pracovní úraz). I v civilním sektoru se jistě vyskytujejí obdobné praktiky, věznové jsou však vůči nim naprostě bezbranní a musí se jim podrobit prostě proto, aby se vyhnuli dalším potížím, případně potrestání.

Zveřejňujeme proto tento jeden konkrétní případ v plném rozsahu, ač nemáme možnost ověřit si jeho podrobnosti. A apelujeme na Příslušné kontrolní orgány, které takovou možnost mají, aby zjednaly nápravu nejen v tomto jednotlivém případě, nýbrž v celé neblahé praxi vykořistování a zneužívání vězňů.

Příloha: Dopis z Nového Sedla

Dne 11.3.1987 došlo v NVU Nové Sedlo u Žatce k vážnému pracovnímu úrazu odsouzeného dvaadvacetiletého Pavla Böhma. V tomto NVU se vyrábějí popelnice a kontajnery při podstatně zvýšených výkonových normách oproti civilním pracovištěm. Důsledek - zvýšené ohrožení úrazem.

Pavel Böhm pracoval na stroji, u kterého již několik týdnů nefungovala fotobunková ochrana a tato závada nebyla přes urgence obsluhujících odstraněna. Stroj zachytil Böhma za pravou ruku a postupně mu ji roztrtil až po loket. Dozor v dílně v té době vykonával nadstrážník Čápský. Mezi základní povinnosti dozoru patří zůstat u hlavního vypínače celého zařízení a v případě jakéhokoli ohrožení obsluhujících linku zastavit (proto je na dílně zakázáno křičet, pískat ap.). Nadstrážník Čápský však právě v době úrazu byl mimo dílnu (délka než dvacet minut) a nezajistil za sebe náhradu. Právě porušení této povinnosti způsobilo úraz v tak velkém rozsahu.

Vedení NVU se snaží přenést celou vinu za úraz na porušení pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví při práci poškozeným, aby odpovědní pracovníci NVU nemohli být stíháni (vůvaha připadá ublížení na zdraví pro nedbalost). V důsledku takového posouzení pracovního úrazu by P. Böhmovi nemusela být vyplacena žádná náhrada.

*

Sdělení č.634 (Osmdesátiletý kněz L. Hanus odsouzen)

V hlavním líčení, konaném dne 10.3.1987 senát okresního soudu v Liptovském Mikuláši za předsednictví JUDr. Olgy Longauerové uznal katolického kněze ThDr. Ladislava Hanuse vinným trestním činem maření dozoru státu nad církvemi a náboženskými společnostmi (§178 tr.z.) a uložil mu podmíněný trest odnětí svobody v trvání jednoho roku. Tohoto trestního činu, žalovaného okresním prokurátorem v Popradě JUDr. Michalem Bajusem, se měl osmdesátiletý L. Hanus dopustit tím, že i po odchodu do duchodu vypomáhal v duchovní správě, aniž si k tomu zajistil státní souhlas v původním rozsahu, konkrétně že jeden den v měsíci zpovídal věřící v kostele v Ružomberoku (viz naše sdělení č.631). Pokud je nám známo, rozsudek dosud nenabyl právní moci vzhledem k odvolání obžalovaného.

Nezbývá než zopakovat to, co jsme již konstatovali v předchozím sdělení: že toto rozhodnutí soudu vyjadřuje pohrdání jak platnými čs.zákony, tak obecnými zásadami humanity. Je prakticky vyloučeno, že by trest ThDr. L. Hanuse mohl být někdy přeměněn na nepodmíněný. Zůstává však důrazným připomenutím, že svoboda náboženského života je v tomto státě pouhou fikcí.

4.5.1987

*

Sdělení č.635 (Kněz Štefan Javorský odsouzen) Dne 6.4.1987 skončilo před senátem okresního soudu v Popradě ve složení JUDr. Lubomír Barabáš, předseda a Ladislav Racíň, Alžběta Otčenášová, soudci z lidu, hlavní líčení v trestní věci proti katolickému knězi Štefanu Javorskému (viz naše sdělení č.291, 528 a 628). Na základě obžaloby okresního prokurátora v Popradě JUDr. Michala Bajuse byl shledán vinným trestním činem maření dozoru státu nad církvemi a náboženskými společnostmi (§ 178 tr.z.) a odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání osmi měsíců, který má vykonat ve II. NVS. Tento trestní čin měl spáchat tím, že dne 9.8.1984 údajně sloužil v domě Jána Svocáka ve Ždiaru v okrese Poprad soukromou mší za účasti blíže nejništěného počtu osob, převážně mladých. Rozsudek dosud nenabyl právní moci, a odvolání Š.Javorského bude rozhodovat krajský soud.

Pro závěrečnou část hlavního líčení, konanou dne 6.4.1987, bylaveřejnost vyloučena s věcně i právně pochybným odůvodněním, že předchozí fáze někdo z přítomných nahrával na magnetofon. V této části hlavního líčení vypověděl vyšetřovatel SNB Štefan Onderčín, že při výsleších nevykonával na svědky žádný nátlak. Soud proto v rozporu se zásadou ústnosti nevzal v úvahu, že jediní dva svědci údajně soukromě, totiž Ján Svocák a Josef Kratochvíl, při hlavním líčení svá tvrzení odvolali s poukazem na nátlak vyšetřovatele, a přidržel se jejich výpovědí z přípravného řízení. Pravdivost těchto původních výpovědí soud absurdně dovozuje ze skutečnosti, že v nich svědci - oba praktikující katolíci - správně uvedli, jaké pomůcky potřebuje kněz ke konání mše.

V padesátých letech se věříci v mnoha obcích na Slovensku střídali na stráži u svých kněží, aby zabránili jejich zatčení. Došlo k několika krvavým incidentům, při nichž byli mrtví na obou stranách. Dnešní postupy jsou kultivovanější: soudy udělují namísto let jen měsíce vězení a věřící se nanejvýš jen společně modlí na chodbách soudu budovy. Podstata však zůstává stejná: nelítostná na zákon se neohlížející potlačování náboženské svobody.

4.5.1987

*

Sdělení č.636 (Tomáš Hradílek, Rudolf Bereza a Michal Mrtvý uvěznění)

Ing. Tomáš Hradílek a Rudolf Bereza, oba signatáři Charty 77, rozvinuli v prvnímovém průvodu v Olomouci po oficiálních projevech čtyři metry dlouhý transparent s heslem "Charta 77 vybízí k občanské kuráži". Asi po třiceti minutách, během nichž byli dvakrát legitimováni příslušníky VB, byli oba zadrženi. Spolu s nimi byl zadržen i katolický aktivista Michal Mrtvý, který byl celácku náhodile přítomen a pekúsil se její průběhu na filmovat.

Těhož dne bylo zahájeno trestní stíhání pro výtržnictví podle § 202, odst.1,2 trestního zákona a na základě příkazu vyšetřovatele OO VB Olomouc pprap. Jiřího Činka byly provedeny domovní prohlídky v bytech všech tří zadržených. Při prohlídkách byly odnata převážně korespondence a různé písemnosti, jako materiály Charty 77, samizdatová periodika Informace o Chartě 77 a Informace o církvi, publikace náboženského charakteru ap. Poněvadž se do 4.5.1987 nikdo ze zadržených nevrátil domů, byli všichni obviněni a je velmi pravděpodobné, že na ně prokurátor uvalil vazbu.

Rudolf Bereza a Tomáš Hradílek zaslali spolu s několika dalšími občany dopis Gustávu Husákovi vyzývající ho, aby odstoupil z funkce prezidenta republiky. Jeden z příslušníků StB, kterí prováděli domovní prohlídku u Hradílkových dal ostatně jasné nájivo, že nynější postup proti Tomáši Hradílkovi s tímto dopisem souvisí.

Rudolf Bereza, nar. 15.2.1942, řidič ČSAD Olomouc, je ženatý a má osmiletou dcarku, bydlí v Mariánském Údolí, ul. Kollárova č.297, okres Olomouc.

Ing. Tomáš Hradílek, nar. 28.4.1945, bytem Zahradní 892, 751 31 Lipník nad Bečvou. Ze tří dětí jsou dvě nezletilé, sedmnáctiletá dcera a jedenáctiletý syn. Pracuje jako dělník u Severomoravských dřevařských závodů.

Michal Mrtvý, nar. 19.6.1964, bytem ul. Karla Vaněčka 42, Olomouc, otec jednoho dítěte, elektromechanik. Je trestně stíhan pro rozmnožování převážně náboženské literatury (viz naše sdělení č.551, 579, 584, 593, 595, 612), od 24.7.1986 až do začátku února 1987 byl držen ve vazbě. Soudní řízení proti němu pokračuje.

K celému případu je možno konstatovat, že Státní Bezpečnost využila první příležitosti k postihu Rudlofa Berezy a Tomáše Hradílka poté, co zaslali dopis prezidentovi republiky, který vzbudil zaslouženou pozornost.

4.5.1987

*

Sdělení č.637 (Rudolf Bereza, Tomáš Hradílek a Michal Mrtvý na svobodě)

Jak jsme již oznámili (viz naše sdělení č.636), byli dne 1.5.1987 v Olomouci zadrženi signatáři Charty 77 Rudolf Bereza a ing. Tomáš Hradílek, kteří u tribuny rozvinuli transparent s nápisem "Charta 77 vybízí k občanské kuráži" a asi třicet minut ho drželi u vozovky, jíž procházel prvníový průvod. Spolu s nimi byl uvězněn Michal Mrtvý, který filmoval jejich zadržení veřejnou bezpečností. Všichni tři byli obviněni z trestného činu výtržnictví podle § 202 odst.1,2 tr.zákona.

Dne 5.5. byli Michal Mrtvý a Rudolf Bereza propuštěni; na Tomáše Hradílka uvalil prokurátor vazbu, z níž však byl následujícího dne i on propuštěn na svobodu.

Trestní stíhání všech tří občanů pokračuje.

11.5.1987

*

Sdělení č.638 (Jiří Wonka vážně poraněn vězeňským dozorcem)

Jiří Wonka, nar.18.4.1950, který je od 26.5.1986 ve vazbě a je obžalován z trestného činu pobuřování podle § 100 odst.1a trestního zákona (viz naše sdělení č.536,544,585,626), podal na příslušníka SNV věznice v Hradci Králové trestní oznámení pro ublížení na zdraví. Jak vyplývá z tohoto oznámení, při slovním konfliktu J.Wonka měl nazvat dozorce fašistou, načež ho příslušník praštíl obuškem tak razantně, že mu způsobil poškození krční páteře, v jehož důsledku má částečně ochrnuté rameno, silně kuhá a trpí prudkými bolestmi.

V současné době je lečen ve věznici v Praze - Ruzyni, kam byl v březnu 1987 převezen z Hradce Králové. Je důvodná obava, že zranění J.Wonky může zanechat trvalé následky.

11.5.1987

*

Sdělení č.639 (Rozsudek nad funkcionáři jazzové sekce právomocný)

Dne 12.5.1987 se konalo u městského soudu v Praze veřejné zasedání odvolacího řízení v trestní věci proti funkcionářům jazzové sekce pražské pobočky Svazu hudebníků, kteří byli dne 11.3.1987 odsouzeni obvodním soudem pro Prahu 4 pro údajný trestný čin nedovoleného podnikání podle § 118 odst.1 trestního zákona, jehož se měli dopustit kulturní činností od října 1984, kdy byla jazzová sekce úředně rozpuštěna, a byli za něj prvoinstančním soudem odsouzeni takto: Karel Srp k 16 měsícům odnětí svobody nepodmíněně, Vladimír Kouřil k 10 měsícům nepodmíněně, Josef Skalník k deseti měsícům podmíněně na tři roky a Čestmír Hunčák a Tomáš Křivánek každý k osmi měsícům podmíněně na dva roky.

Proti tomuto rozsudku podal odvolání prokurátor, všichni obžalovaní a dále někteří jejich příbuzní. Prokurátor se domáhal, aby obžalovaní byli uznáni vinnými spácháním dalšího, původně též žalovaného trestného činu a aby jim byly vyměřeny podstatně vyšší tresty. Obžalovaní požadovali zproštění viny.

Soud rozhodoval v senátu, jehož předsedkyně byla JUDr.Stanislava Kolářová a přísedicími soudci z povolání JUDr.Alexandr Rudy a JUDr.Jaroslav Novotný. Obžalobu zastupoval JUDr.Josef Monsport. Veřejnému zasedání mohl být přítomen jen malý počet osob; kromě příbuzných ho sledovali i tři západní novináři s oficiálním tlumočníkem. Další zahraniční novináři, zástupci několika západních velvyslanectví a skoro dvě stovky přátel obžalovaných se zdržovali na chodbách, kde byli filmováni příslušníky Státní bezpečnosti. Přítomní přátelé skandovali hesla a Karla Srpa a Vladimíra Kouřila zdravili mohutným potleskem. Až na pokus o zabavení jednoho fotosparátu s filmem však ze strany Bezpečnosti nedošlo k žádným zásahům.

Městský soud zamítl všechna podaná odvolání, čímž se stal rozsudek právomocný. Téhož dne ve večerních hodinách se konala tisková konference, kde zástupci jazzové sekce a právníci zodpovídali dotazy zahraničních a domácích nezávislých novinářů. Přítomní byli seznámeni se stanoviskem jazzové sekce k odvolacímu řízení, které po skončení procesu vypracovali Joska Skalník, Čestmír Hunčák, Tomáš Křivánek a Jiří Exner. V tomto stanovisku se uvádí:

"V průběhu (odvolacího řízení) se dostalo jesté podstatně menšího prostoru pro možnost komplexního zhodnocení případu jazzové sekce než při hlavním líčení. Obvodní soud se sice vyhnul posuzování podílu čs.státních orgánů, zejména ministerstva kultury, na vzniklé situaci, zabýval se však alespoň objektivně zvážením přínosu kulturní práce jazzové sekce. Městský soud však neučinil ani to a jednal pouze nad hospodářskou stránkou věci, která je - jak už jsme mnohemkrát uvedli - nonsensem. Máme zato, že důvodem tohoto postupu je snaha zahladit rozpory v rozsudku první instance, z nichž je nespravedlnost potrestání představitelů jazzové sekce až příliš patrná. Dále se domníváme, že výsledek dnešního jednání je neklamným důkazem toho, že čs.úřady považují stále ještě likvidaci jazzové sekce za prestižní záležitost."

14.5.1987

*

Sdělení č.640 (Nové datum procesu s bratry Wonkovými)

Hlavní líčení v trestní věci proti Pavlovi a Jiřímu Wonkovým bylo stanoveno na 20.května 1987 v 8,30 hod. do místnosti číslo 56A soudu v Praze, jemuž byla věc přikázána nejvyšším soudem již letos v lednu, je JUDr.Jan Rojt. Předpokládá se, že hlavní líčení potrvá dva až tři dny.

O případu bratří Wonkových jsme již několikrát referovali (viz naše sdělení č.536,544, 585, 625 a 626). Pavel Wonka je obžalován z podvracení republiky, jehož se měl dopustit rozšířováním svého volebního programu, s nímž chtěl v lounských parlamentních volbách kandidovat na poslance Federálního shromázdění. Dále je viněn z trestného činu útoku na veřejného činitele, jehož se měl dopustit při konfliktu se soudcem, který v jeho bytě prováděl exekuci. Hrozí mu trest odnětí svobody od jednoho roku do pěti let. Jeho bratr Jiří je obviněn z trestného činu pobuřování; pobuřovat proti zřízení republiky měl svými dopisy, stížnostmi a výroky, jež pronesl v souvislosti se svým vyloučováním z KSČ. Hrozí mu trest od šesti měsíců do tří let.

Původně se mělo konat hlavní líčení s bratry Wonkovými už v březnu t.r., ale bylo odloženo na neurčito, aniž sousdali hodnověrné důvody tohoto odložení. Bratři Wonkovi byli uvězněni dne 26.května 1985 a hlavní líčení se tedy koná poté, co byli rok drženi ve stísněných, nedůstojných a po mnoha strávkách nezákoruných podmínkách vazby. Připomínáme, že rovněž Jan Dus je již celý rok ve vazbě - byl uvězněn 20.května 1986. Délka vazby těchto tří našich nespravedlivě stíhaných spoluobčanů není zákonným způsobem zdůvodnitelná a je pouhou svévolnou represí.

14.5.1987

Rozhovor s M.Harasztim a F.Kőszegem z Beszélő

Miklós Haraszti a Ferenc Kőszeg, vydavatelé maďarského samizdatového časopisu Beszélő, poskytli redaktoru londýnského časopisu East European Reporter rozhovor na téma spolupráce východoevropských hnutí občanské iniciativy.

Ferenc Kőszeg se v říjnu 1986 podílel na koordinaci diskusí, jež vyústily ve společné prohlášení zástupců hnutí za lidská práva z pěti východoevropských zemí k 30. výročí maďarské revoluce. (Krátce po vydání prohlášení odebraly maďarské úřady Kőszegovi pas.) Prohlášení považuje Kőszeg za čin nejen významný, nýbrž i kvalitativně nový, protože poprvé a navíc společně prohlásila východoevropská opoziční hnutí maďarskou revoluci za "společnědědictví a inspiraci". Z prohlášení vyplývá, že hodnoty jako plurealismus, politická demokracie, národní nezávislost, vysvobození z vojenských bloků atd. jsou i nadále hlavními společnými zásadami a konečným cílem všech společenských hnutí ve východní Evropě.

K prohlášení se připojili nebo svou podporu vyjádřili i někteří jednotlivci případně organizace na Západě (jednotlivci z Kanady a ze Švýcarska, některé české exilové organizace, britská END, americká Kampáň za mír a demokracii - Západ i Východ aj.). I západoněmecká sociální demokracie a prezident Reagan vyjádřili svou podporu.

Třebaže už dříve existovala dvostranná spolupráce mezi hnutími východoevropských zemí (např. mezi Chartou 77 a KOR, nebo projevená podpora maďarských aktivistů Chartě 77 apod.), společné prohlášení je podle Kőszega v této spolupráci milníkem, neboť poprvé jde o společný akt pěti zemí. Dávné přání po takové spolupráci, domnívá se Kőszeg, se stalo zvláště důležité po období polské Solidarity. "Všechna naše hnutí," říká ve zmíněném rozhovoru, "se snaží vytvořit situaci, v níž by ti, kdož jsou u moci, museli jednat se zástupci společnosti a museli se pokusit uzavřít s ní společenskou směruvu." A dodává: "To byl od samého začátku cíl Solidarity a jak se zdá, je to jediná cesta z dnešní krize. Některé hospodářské reformy jsou např. životně důležité pro přežití těchto režimů, nemohou však být správně provedeny bez souhlasu společnosti. To neznamená, že považujeme hospodářské reformy vzniklé z popudu

režimu za ideální, ale mohly by být jedním z prostředků ke zlepšení životních podmínek a krokem k demokratizaci východoevropské společnosti. Ovšem nechováme žádné velké naděje, neboť každý si je vědom nepružné a strnulé povahy těchto režimů, musíme se však stále o topokoušet."

Miklós Haraszti se domnívá, že základní poselství prohlášení se týká nikoliv minulosti, nýbrž budoucnosti. "Lidé jsou dnes spíše ochotni srovnávat svou situaci a své zkušenosti se situací a zkušenosťmi sousedních zemí, vystihnout společné tendence a uvažovat o mezinárodním řešení společné krize," prohlašuje a dodává: "Měli bychom začít s analýzou naší situace v evropském kontextu a prozkoumat možnosti, jak se spíš obrátit společně na Moskvu než zbytečně jednat s místními 'gauleitry'".

Organizovat společné akce východoevropských hnutí je ovšem velmi obtížné, jelikož pokud mohou zástupci těchto hnutí vůbec cestovat, je to spíše na Západ než do sousedních zemí. Podle zprávodače East European Reporter se společné akce přesto organizují (viz např. českopoliskou akci ve prospěch Petra Pospichala). Z Polska přichází rovněž návrh, aby omezení, jež se týkají cest východoevropských občanů do sousedních socialistických zemí, byly tématem některého z příštích společných dokumentů. Taková dokumentace by mohla být předložena na vídeňské následné konferenci, protože tato omezení představují bezpochyby porušení ustanovení helsinského závěrečného aktu.

Miklós Haraszti se v této souvislosti domnívá, že obdobně by v širším východoevropském měřítku měly být rozvinuty některé myšlenky, na které upozorňují Charta 77 a polská opozice ve své měřítku národním. "V celé východní Evropě," uvádí jako příklad Haraszti, "je jakýsi druh skryté 'internacionály' těch, kdo z důvodu svědomí odmítají vojenskou službu. V našich zemích není žádné právo na alternativní civilní službu. ... Je to jeden z problémů základních lidských práv a domnívám se, že kdyby se nám podařilo učinit z toho trvalou otázku, mohla by patřit k těm, jež lze vyhrát." Haraszti souhlasí s názorem, že je to i problém mírový, avšak ve zvláštním smyslu. Západní mírová hnutí by měla veřejně předložit tuto otázku a od východoevropských mírových výborů požadovat jasnou odpověď - tyto výbory totiž nechtějí ani slyšet o odmítání vojenské služby z důvodu svědomí. "Musíme donutit vojenskou byrokraci, aby uznala, že existuje oblast, v níž člověk nepatří výhradně státu, oblast, v níž vládnou zákony vyšší než ty, jež slouží vojenskému megastroji," končí Haraszti.

Z materiálů FIDH - Mezinárodní federace pro lidská práva

FIDH - Fédération Internationale des Droits de l'Homme je mezinárodní organizace přidružená k OSN (statut E), Evropské radě a k UNESCO (statut C); ústředí je v Paříži (adresa: 27, rue Jean-Dolent, 75014 Paris; tel.: (1)43.31.94.95). Skládá se z 36 členských lig, z nichž pět (bulharská, guatemalská, íránská, maďarská a rumunská) působí v exilu. Čs.ligou je Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných, který je jedinou členskou organizací, působící v sovětském bloku. Také člen VONS Ladislav Lis je jediným místopředsedou FIDH žijícím ve východní Evropě. Sjezd (kongres) FIDH se koná jednou za dva roky, poslední byl v prosinci 1986 ve španělském Valladolidu.

Příští zasedání byra FIDH se koná v Paříži 20.6.1987. Na pořadu dne má být kromě běžné agendy problematika práva azylu v zemích EHS a situace v Alžírsku, o níž pohovoří předseda alžírské ligy Ali Jahia.

VONS byl pařížským vedením FIDH upozorněn na to, že 28.4.1987 byl v Tunisu uvězněn místopředseda FIDH a předseda tuniské ligy pro lidská práva Chamaïs Samari. V Lettre č.196 jsou uvedeny podrobnosti tohoto případu. Zatčení Ch. Samariho je důsledkem toho, že tuniská liga veřejně odsuzuje čtrnácti a vážná porušování lidských práv v Tunisku, a to zejména svobody odboru a svobody slova a tisku; v posledních měsících byli uvězněni mnozí odborářství, studentští a opoziční aktivisté. V den zatčení Ch. Samariho se v Tunisku konaly hned dva politické procesy se čtrnácti příslušníky levicové opozice a s třemi islámskými fundamentalisty.

Podle zpráv zahraničního tisku je politická situace stále napjatější: Mohammed Mzalí, který byl až do září minulého roku předsedou vlády, byl v nepřítomnosti minulý měsíc odsouzen k 15 letům vězení. Spolu s ním odešlo z politické scény několik osob, rovněž později odsouzených, příbuzných bývalé manželky prezidenta Habiba Burgiby. Významné změny probíhají především ve vládnoucí Burgibově desturské socialistické straně. Státní aparát zasahuje proti islámským fundamentalistům, zejména studentům, kteří sympatizují s Chomejním (Tunisko prerusilo v březnu 1987 diplomatické styky s Iránem). Odvolací soud potvrdil rossudky šestiměsíčního vězení nad těmito aktivisty blízkými nelegálnímu Hnutí islámské tendence (tzv. integralistická opozice); obvinění se k soudu nedostavili. Mezi nimi je i další člen Tuniské ligy pro lidská práva Sahún Žukří. Předseda Hnutí islámské tendence Kašid Chanuši je vězněn a čeká proces.

Pokud jde o Ch. Šamariho, je nejen předsedou tuniské ligy pro lidská práva a jedním ze sedmi místopředsedů FIDH, ale i členem politického byra opozičního Hnutí socialistických demokratů, které je vedle komunistické strany a strany lidové jednoty jednou ze tří legálně působících opozičních politických stran. Tyto tři strany vydaly nedávno spolu s dvěma neuznávanými opozičními stranami (Pokrokovým socialistickým sdružením a Hnutím lidové jednoty) společné prohlášení, v němž vyzývají státní moc, aby "odstranila překážky bránící demokratickým silám, aby se mohly plně uplatnit". V politickém spektru hraje značnou úlohu i samotná Liga pro lidská práva, která čítá 16 000 členů: zasazuje se o demokratické svobody, cíl má v tuniských podmínkách velký význam v celé veřejném životě. A z politické orientace socialisty Šamariho a islámského fundamentalisty Žukřího lze usuzovat inanázorový pluralismus tuniské ligy.

Proti zatčení Chemaise Šamariho protestovaly četné organizace a osobnosti: FIDH, pí Danielle Mitterrandová, paní Mendés-Franceová a další. K protestům se připojil i VONS.

*

Velvyslanci Tuniské republiky v Československu
Praha

Váše Excelence!

12.5.1987

S rozhorčením jsme se dozvěděli, že 28. dubna 1987 byl zatčen a uvězněn Chemis Šamari, generální tajemník tuniské ligy pro lidská práva a místopředseda Mezinárodní federace pro lidská práva. Šamari byl, podle zpráv světového tisku, uvězněn proto, že se zastával studentů, proti nimž policie zasahovala pod zaminkou, že "řeší" jejich vzájemné konflikty.

Důvodem uvěznění Ch. Šamariho je zřejmě nejen jeho angažovanost při obraně lidských práv, ale i jeho politické působení.

Zádáme okamžité propuštění Chemaise Šamariho na svobodu.

Tlumočte laskavě nás protest své vládě.

Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných
(československá liga pro lidská práva, člen FIDH)

Ladislav Lis, místopředseda FIDH

V samizdatu nově vyšlo...

Občan (duben 1987), 179 str. A4:

Dopis spisovatelů předsedovi české vlády Ladislavu Adamečovi z března t.v.r. podepsaný 31 spisovateli; Zbyněk Hejda "Verše" (z poezie psané v nemocnici na Bulovce 1986); Milan Jungmann "V rytmu přestavby a v rytmu 'přestrojky'" (úvaha nad sjezdem Svazu českých spisovatelů); Paul Johnson "Varování před bezcitními přáteli lidstva" (překlad článku ze švýcarské Die Weltwoche); Eda Kriseová "Predjaří" (verše); Lenka Procházková "Velké prádlo" (pohádka); Josef Hirsal "První cesta na jih ve třiašedesátém" (zpomínka); Jiří Hanzelka, Miroslav Zikmund "Tatra znova do světa" (rozhovor Ludvíka Vaculíka); Karel Pecka "Věk cynismu" (úvaha); Milan Uhde "Světlo v temně" (psáno do sborníku k šedesátinám Jakuba S.Trojana); Eana Ponická "Lukavické zápisky 1977/I - 3 (diskusní příspěvek na 3.sjezdu slovenských spisovatelů v roce 1977);

Miroslav Kusý "Prestavbáři IV." (pokračování úvahy k současné situaci); -mš- Rozhovor v jedné pracovně" (fejeton); Josef Brock "Snění o Evropě" (recenze stejnojmenné eseje Jiřího Dienstbiera); Jiří Dienstbier "Soukromý názor" (komentář); Jan Trefulka "Past na kritika" (úvaha nad dílem Milana Kundery a jeho kritikou ve studii Milana Jungmanna); Ulrich Greiner "Droga střízlivosti - poznámky k jednomu přečteněmu autorovi" (kritická recenze Kunderových knih z Die Zeitu); -JP- "Vínek vzpomínek Josefa Nirsala" (recenze memoárové práce); Iva Kotrlá: "Z katalogu čtenářských záznamů" (polemická recenze); Ivan Klíma "Anglický Páral" (recenze bestselleru Malcolma Bradburyho "The History Man"); Jiří Gruša "Jan Koblasa a jeho nezvaní poslové" (řec k zahájení umělcovy výstavy v Essenu v březnu 1987); -ZU- "Návod k použití dějin" (překlad textu z New York Review); "Den u vytržení - vytržený den" (verše Vladimíra Janovice "11. teze o Feurbachovi" z časopisu Tvorba); "Tisk" (nesoustavný rozhovor o poezii prevzatý z Listů Klubu přátel poezie); Ludvík Vaculík "Veselé valikonec!" (fejeton).

Střední Evropa (VII., březen 1987), 148 str. A4

úvodní poznámka (k obsahu říšla); Gerhard Wilflinger "Státní národ a kulturní národ" (úvaha s podtitulem "Vzpomínka na střední Evropu" přeložená z knihy "Cesta ke střední Evropě" vydané ve Vídni 1986); Janus "Na okraj dnešní četby Světové revoluce od TGM" (úvaha); Slawkenbergius "Osvicenský absolutismus a zemský pěatrotismus" (z úvah o české šlechtě); Petr Pithart "Kavalír Josef Pekař" (konzervativní kritika jedné konzervativní reformy - studie k 50. výročí historikovy smrti); Ladislav Jehlička "Jaroslav Durych" (k 100.výročí narození); Jan Patočka "Předmluva k Boží duze Jaroslava Durycha" (ze sborníku "Spisovatel a jeho věc"); Slawkenbergius "Čarodějnicky procesy: středověk nebo novověk?" (úvaha nad knihou Bedřicha Šindeláře "Hon na čarodějnice"); "rák" "Neubauerův ontologický dar: Ricoeurovské eseje" (věnováno památce třech mladých chlapců A.Pučíka, A.Tunega a E.Tesára); "Habsburský dům" (pokračování knihy Adama Wendluszka).

JAZZsTOP ročník 1, č. 1

Dopis redakcím časopisů - Přilehá k dopisu (Prohlášení výboru aktivistů JS
- Dopis Mezinárodní redakci ČTK (Příloha - otevřený dopis zástupců JS účastníkům
Videnského jednání KBSE - Prohlášení MJF ohledně její členské organizace JS
SHESR - Koncerty na podporu JS v Londýně - Kurt Vonnegut: To ani jazz nemůžou
povolit? - Další petice na podporu JS - Petice předních britských hudebníků
dr.G.Husákoví - Infoch o Jazzové sekci - Dopis velvyslanectví ČSSR (příloha
sdělení VONS č.607) - Cena Josefa Kupky - Sdělení VONS č.619 a 624 - Poděkování
členům a přátelům JS (K.Srp) - Prohlášení Min.zahr. věcí USA k odsouzení
JS - Stanovisko JS k soudnímu procesu se členy jejího výboru - Rozhovor s
J.Průšou, práv.zástupcem JS - "Akoby počzia" Milana Knížáka - Zákon je zákon
(fejeton) - Samizdat S.T.C.V. vydává - Fotografická příloha

Pravost roč. II, č. 8 - nezávislý časopis, březen 1987, 136 str. A5

Daniel Bor: Výchova k dětství (úvaha); Václav Benda: Znovu křesťanství a politika (úvaha z r. 1985 po velehradské pouti); Vojtěch Keřán: Světlavý poutník (polemika s Bendovou úvahou); Jiří Boleslav: Podnikový večírek; Stefan Kisielewski: Je teorie nevinná?; rozhovory (s matkou v domácnosti, s vojákem); Karel Samohrd: A pak si to odsedět (fejeton); anketa na téma zábava; recenze

Zdeněk Jicínský "Charta 77 a M.S.Gorbačov", 10 str. A4, březen 1987 (úvaha
psaná před návštěvou M.S.Gorbačova v Československu)

Josef Kreibich: Jazzová sekce - pokus s společenskou obhajobu 9 str. A4

K procesu s jazzovou sekcí 2 str. A4

Uvahy nad úkoly politické

opozice? 10 str. A4

Ing.Jan Hon, CSc. "Nové myšlení" po akademicku? 2 str. A4

Poznámky k návrhům zákonů o podniku sovětského (1986) a československého (1969)
2 str. A4

J.V.Stalin: Podporujme Kritiku zdola! (Projev sov.státníka z r.1926 proti
býrokracií sov.společnosti.)

V hudebním samizdatu nově vyšlo...

122. Best of cs.underground 1973-76 (Plastic People;DG 307;Sv.Karásek; (115)
Ch.Soukup;Uměl4 hmota II;Bílé světlo), 6ti-hod.mono, rychl.3cm^{sec}, pouze
na cívce Ø 15cm, zatím ne na kazetách! 1.vydání 1976, reedice srpen 86
123. The Plastic People of the Universe-Pašijové hry velikonoční (studio)
2x30 (116) únor 1987
124. 2x30 (117) únor 1987
125. 2x30 (118) únor 1987
126. 2x22:30 (119) únor 1987
127. (120) únor 1987
128. (121-D) únor 1987
129. (122-D) únor 1987
130. únor 1987
131. Interpretace - Otroci "SLEPÉ HUTNOSTI" (industriální rock) 2x22:30 (124)
únor 1987
132. STROMBOLI - Concert No.1 2x45 (125-D) únor 1987
133. Závodnička 5 - Krajkokraj 2.album 2x30 (126) únor 1987
134. Souber tradičního popu-Best of|Praha 10.1.1986 2x45 (127-D) únor 1987
135. Veselí filištínové - Live in Olomouc 14.6.86 2x22:30 (128) únor 1987
136. IV.cenová skupina|FPB - Jedem v punku jako v tanku|Brnění v hlavě 2x45
(129-D) únor 1987
137. Hrdinové nové fronty - the war 2x30 (130) únor 1987
138. ...HAPPYEND! (Bývalé SLEPÉ STĚVO) 2x30 1986
139. Folkové rozjímání - Historie a současnost čsl.folku 12 str. A4 é= Kčs
140. Johanis a kompanie - Vzhůru na PŠOKLE 2x22:30 (Emil Records 001) 1986
141. Visací zámek: "Traktor, sneb Hudba a texty myšlenek prostý" 2x45 (131-D)
březec 1987
142. Stromboli - Live! Brno 28.2.1987 2x45 (132-D) březec 1987
143. Manželé - Je to vono (1.čsl.rapové LP) 2x22:30 (133) březec 1987
144. Merta a Hrubý a Křivánková a Viklický a Vitoch - Spolu live 2x45 (134-D)
březec 1987
145. Krásné nové stroje - Live volume 2 2x45 (135-D) březec 1987
146. Krásné nové stroje - Live volume 3 (nové obsazení) 2x30 (136) březec
1987
147. Homo Ludehs - Live át Smetana Hall 2x30 (137) březec 1987
148. VÝBĚR - Live|Poprvé v Praze 2x30 (138) březec 1987
149. Laura a její tygří - Studio Live na Moravě 87 2x45 (139-D) březec 1987
150. Vladimír MEETA - Studio 71 (nevydáné LP) 2x30 (140) březec 1987
151. Visací zámek - "Very best of V.Z.|Skutečně nejblbější" 2x45 (141-D) duben
1987
152. GARÁŽ - Byla a je...|Best of (studio 84-85) 2x30 (Garáž Records 001)
1986
153. Psí vojáci - Live in Brno 87 volume (elektricky) 2x30 (142) duben 1987
154. Psí vojáci - Live in Brno 87 volume 2 (akusticky) 2x30 (143) duben 1987

155. Pavel ZAJÍČEK - Pustina (T.S.Eliot - v originále) 2x30 (144) duben 1987
156. Václav KOUBEK - Studio 85 2x30 (145) duben 1987
157. Závodnička 5 - Prozměny (první album) 2x30 (L a L Records 01) 1985
158. Petr VÁŠA - Bledá dívka s dalamánky. (zpěvohra o 3 jednáních; koncert brněnského folkového sdružení pro rockovou operu) 2x30 (Váša Records 001) 1985
159. Vladimír mišík a ETC - Live 1983 a 86 (nevýdané nahrávky) 2x45 (146-D) duben 1987
160 Nějací cizinci (první album) 2x30 Hulho Records|JT VOC|1986
161. CZW - Motorlet 85 2x22:30 (147) duben 1987
162. Drvota a Richter: ALI BABA - Strach z času 2x22:30 (148) duben 1987
163. BOH PARL - "Live|Nic moc" 23.10.84, Gong) 2x22:30 (149) duben 1987
164. Veselí filištínové - Golden and Platinum Singles Hits Concerts No.1,2 a 3 2x45 (150-D) duben 1987

Krátké zprávy

Společné prohlášení k situaci v Chile

Jeanne Landyová z americké mírové organizace "Kampaň za mír a demokracii - Východ a Západ" poslala dne 22.1. t.r. Chartě 77 dopis, v němž požádala chartisty o podpis prohlášení Solidarita s Chile, které vzniklo v USA ve spolupráci s chilskými emigranty. Toto prohlášení potom podepsalo mnoho lidí z USA i z východoevropských zemí. Mezi stovkou podpisů z USA nalézáme i u nás známá jména jako je Cesar Chávez, odberářský předák, Noam Chomsky z Massachusettského Technologického institutu, spisovatel H.L.Doctorow, právník Daniel Ellsberg, básník Allen Ginsberg, politik Michael Harrington, Jeri Leberová z Helsinki Watch, Jeanne Landyová, Rose Styronová z výboru PEN-klubu pro svobodu slova, Paul M.Sweezy z Monthly Review. V Československu se k prohlášení připojili - jako jednotlivci, nikoliv za Chartu 77 - Rudolf Battěk, Jiří Dienstbier, Jiří Hájek, Václav Havel, Marie Hromádková, Eva Kautúrková, Jan Kavan (v exilu), Marie Rút Křížková, Ladislav Lis, Jan Lopatka, Václav Malý, Lenka Marečková-Müllerová, Bedřich Placák, Jiří Ruml, Vladimír Říha, Marie Řihová, Vladimír Stern, Jana Sternová, Jaromír Stibic, Anna Šabatová, Jan Štern, Zdena Tomiucová (v exilu), Petr Uhl a Josef Vohryzek. V NDR prohlášení podepsali Bärbel Behleyová, Werner Fischer, Peter Grimm, Ralf Hirsch, Gerd a Ulrike Popovi a Wolfgang Templin, všichni z Enutí za mír a lidská práva. V Maďarsku podepsali Gábor Demszky, Olga Bioszegiová, István Eorsi, György Gadó, Miklós Haraszti, János Kenedi, János Kis, György Konrád, Ferenc Kőszeg, László Rajk, Sándor Szilágyi a Gáspár Miklós Tamás. V Polsku se připojili Marek Adamkiewicz, Jacek Czaputowicz, Janusz Grzelak, Zofia Kuratowska, Jan Józef Lipski - KOR, Barbara Malaková (v exilu), Jan Minkiewicz, Piotr Niemczyk, Aniela Steinsbergová, Jacek Szymanderski, Klemens Szaniawski a Henryk Wujec. V SSSR resp. v exilu podepsali: Ludmila Alexejeva (v exilu), Alexander Feldman, Vladimir Glezer (v exilu), Grigorij Jakobson, Andrei Krivov, Jurij a Olga Medvedkovi (v exilu), Vladimir Tokarev. Své podpisy připojilo rovněž devět Jugoslávců (mezi nimi Mihailo Markovič), a další osoby ze západní Evropy.

V úvodu prohlášení se uvádějí příklady flagrantního porušování lidských práv v Chile - od října 1985 do června 1986 zabily vládní sily podle americké komise pro lidská práva Organizace amerických států 34 lidí. Uvádějí se podrobnosti o ochromení politického života, o porušování základních svobod, o represích, a také o špatných životních podmínkách všeho obyvatelstva. Prohlášení samo zní:

"Vzhledem k podpoře, kterou vyslovujeme všem hnutím za svobodu a sociální spravedlnost ve světě, bez ohledu na to, probíhají-li v Jižní Africe, Polsku, Turecku nebo SSSR, jsme hluboce znepokojeni tím, jak chilská vláda soustavně porušuje práva chilských občanů. USA mohou pomoci těm, kdo se snaží o obnovení demokracie a o respektování lidských práv, tím, že přestaneu Pinochetův režim ekonomicky podporovat až do doby, dokud neustanou současné represe. Vyzýváme Reagánovu vládu, aby podporovala požadavek chilských demokratických představitelů aby byla zrušena mezinárodní finanční pomoc Pinochetovu režimu;

vyzýváme ji, aby se postavila proti všem půjčkám určeným Chile, a to až do doby, kdy budou splněny tyto podmínky: Znovu ustanovená základní politická práva včetně práva shromažďovacího, práva na informace, práva účastnit se demokratických voleb; obnovení nezávislosti soudnictví; obnovení práva dělníků odborově se organizovat a kolektivně vyjednávat; bude skoncováno s krutou praktikou nuceného exilu; přestane mučení a další formy hrubého a ponižujícího jednání.

The Campaign for Peace and Democracy | East

Publikováno organizací: *East and West*; P.O. Box 1640, Cathed.
tel. (212) 724-1157 * Rail Station, New York, N.Y. 10025

Samizdatový časopis "Grenzfall", vydávaný v NDR, přináší ve 4.letopočtu čísle obsáhlé informace o solidaritě s Petrem Pospíchalem, o procesu proti jazzové sekci i o dalích vězněných v Československu, Janu Dusovi a Jiřím Wolfevi. Kromě toho věnuje toto tyklostylované periodikum pozornost též dalším občanským iniciativám ve vlastní semí, v Polsku a Sovětském svazu. Časopis "Grenzfall" vydávají členové německé skupiny "Mír a lidská práva".

*

Poděkování Karla Jana Schwarzenberka

Karel Jan Schwarzenberk, který poskytuje část svého zámluvy v NSR dokumentačnímu středisku čs. nezávislé literatury, poděkoval hezkým českým dopisem z 27.2.1987 mluvčím Charty 77, kteří mu za jeho postoj k československé kultuře a k nezávislým aktivitám vyslovili uznání (viz Ch 77 - 6 - 87 v Infoch č. 2/87). K.J.Schwarzenberk doufá, že archív, který je dočasně v prostorách jeho zámku, "se brzy octne tam, kam patří. Totiž do Prahy." V závěru svého dopisu píše: Unavující opakování negací všeho, co předcházelo, a provolání nového a konečného času nám zanechalo omezený pohled na dějiny a ztrátu instinktního vědění, že realismus, odvaha a pravdivost se podmínují jakožto základ národa. Právě proto je každá činnost udržující kontinuitu a bránící novým ztrátám tak důležitá. Podaří-li se však to, co v posledních letech vzniklo zachovat a rozvinout, tak se snad půce podaří prorazit k novému povědomí.

*

Setkání s Peterem Glottem

V minulých dnech navštívil Prahu člen vedení SPD Peter Glotz, který už v r. 1985 jednal s chartisty. I tentokrát z jeho iniciativy došlo dne 7.5.1987 k rozhovoru, převážně na téma uplatňování lidských práv, jehož se zúčastnili Libuše Šilhánová, Anna Šabatová, Jiří Bojek, Marie Valachová, Václav Slavík, Václav Malý a Rudolf Battěk. Peter Glotz v Praze hovořil i s Janem Fojtíkem a Vasillem Blíkalem.

*

Jan Dus k případu Michaela Kellera z NDR

Vězněný evangelický duchovní Jan Dus se ve vazbě seznámil s občanem NDR Michaelm Kellерem a po studiu jeho příslušnosti a obsáhlých hovorech s ním dospěl k názoru, že Michael Keller byl nespravedlivě odsouzen. Ve snaze zjednat nápravu odesíal Jan Dus Generální prokuratuře ČSR tři trestní oznámení na osoby (z 28.1., 13. a 19.2. a 19.3.) které jsou za celou věc podle jeho mínění odpovědný. O případu M. Kellera psal Jan Dus i v obsáhlém podání z 11.2.1987 České národní radě, jehož část jsme zveřejnili v minulé čísle Infochu. Nemáme vlastní informace o Kellerové případu, avšak k vzhledem k důvěryhodnosti Jana Dusa považujeme za nutné seznámit veřejnost aspoň stručně s podstatou věci: Michael Keller, nar. 11.6.1963, bydlištěm Walldorf Brummenstrasse 10, okres Meiningen v NDR (otec Hans Keller) byl 5.2.1987 odsouzen krajským soudem v Praze (č. 1 T 0025/86) k odňtí svobody na jedenáct let nepodmíněně, především za vyzvědačství proti ČSSR podle § 105/1 trestního zákona. Této špiónáže se měl dopustit tím, že si nakreslil jistý dům v blízkosti vojenského zařízení dvěma radary. Keller přitom nikdy nebyl v místě, kde dům s radary stojí a kde byl údajně přistízen a zadržen; v den, kdy se to mělo stát, byl sice zadržen, ale úplně jinde. Michael Keller se pokoušel přes československou emigraci do NSR a při tomto pokusu spáchal některé trestné činy (vloupání a naprávněným použitím vozidla). Jan Dus se domnívá, že obvinění ze špiónáže je vědomou mystifikací. Není známo, zda se Michael Keller proti rozsudku krajského

soudu v Praze odvolal, zda se odvolací soud konal, případně jaký měl výsledek. Ač je tomu však jakkoli, jsme spolu s Janem Dusem přesvědčeni, že Generální prokuratura by se měla Dusovými oznámeními se vší vážností zabývat.

*

Poděkování Karla Srpa z cely 248

Předseda jazzové sekce Karel Srp, odsouzený nyní již právomocně k 16 měsícům nepodmíněně, poslal z ruzyňské vazby svým přátelům dopis, ve kterém děkuje všem, kteří se tak hlasitě a účinně solidarizovali s jazzovou sekcí. Píše m.j.: "Chci poděkovat vládám zemí na Konferenci o bezpečnosti a spolupráci v Evropě, která probíhá ve Vídni Mezinárodní jazzové federaci při hudební radě UNESCO, organizaci Amnesty International, umělým a podůrným organizacím, které se začaly obracet na odpovědné československé představitele, děkuji umělcům, hudebníkům, spisovatelům, výtvarníkům, jejichž jména na protestních podpisových akcích představují nejhumánnější symboly druhé poloviny 20. století, děkuji organizacím a jednotlivcům, kteří psali do vězení. Poděkování a ocenění odvahy patří československé veřejnosti, která se nebála o případu jazzové sekce hovořit, a především pak členům sekce, kteří podepsali protestní listiny a uváděli své plné adresy. Děkuji československé Chartě 77 a Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných. Osobně děkuji 1. a 2. výboru jazzové sekce za minulých patnáct let činnosti a jsem pevně přesvědčen, že ještě potrvá. Jak svět dokázal, nejsme sami a jak jsem řekl, musíme mu to opлатit. Velice děkuji přátelům, kteří pomáhali a pomáhají rodinám uvězněných. Děkuji pěti právníkům, kteří se statečně postavili za jazzovou sekci, při absenci šestého, kterého do jednací síně nevpustila policie. Nemám v této chvíli více zpráv, ale garance vyjmenovaných institucí a osob dává jednoznačně za pravdu nápisům, které se objevily v soudní budově: EXISTUJEM... Když jsme vstoje přijímali rozsudek, více než slova o trestu zněla v hlavě písen, která se právě ozvala na závěr dvoudenních manifestací v budově soudu. Byla to písni Johna Lennona: Bejtě řánci míru."

*

Diskriminace mluvčího Charty 77

Janu Litomiskému, který pracoval do 30. dubna 1987 jako topič v pražském hotelu Axe, nebyl prodložen pracovní poměr původně smluvný na dobu určitou, i když hotel topiče potřebuje a musí mít J. Litomiského přijmout jiného. Bylo přitom podáno vysvětlení, že vysokoškolsky vzdělaní pracovníci nesmějí být zaměstnáni jako dělnici - Jan Litomiský je inženýr-agronom. Zámkina je nejapná a postrádá jakýkoliv právní podklad: na dělnických místech pracují v Československu tisíce vysokoškoláků, mnozí dokonce z vlastného rozhodnutí. V případě ing. Jana Litomiského však jde o zřejmý diskriminační akt: je iluzorní, že by se jako mluvčí Charty 77 mohl ucházet o kvalifikované místo. Už koncem loňského roku byl odmítnut jako topič n.p. Metrostav s nepravidlivým odůvodněním, že podnik má topičů dostatek.

*

Operace "Železo" v Lipníku nad Bečvou

Rodina ing. Tomáše Hradílka žije v Lipníku nad Bečvou ve velkém domě, který před válkou postavil otec T. Hradílka. Je v něm několik bytů, v nichž bydlí asi 15 lidí, všechni jsou příbuzní. Příslušníci SSB, kteří 1.5. prověděli u Hradílků domovní prohlídku, jistě litovali, že nemají pravivo prohlížet další byty domu a společné prostory jako kúlny, přístavky apod. Snad hledali barvu, kterou byl napsán transparent do prvnájového průvodu Charty 77 vybízí k občanské kurázi, snad chtěli odnést něco jiného nebo naopak do bytu Hradílkových něco přidat. Faktem zůstává, že dne 11.5.1987 blokovali, tj. sledovali, hlídali na pracoviště apod. všechny obyvatele domu. Stará matka Tomáše Hradílka byla pozvana na zdravotní kontrolu do nemocnice, jejíž hodnověrnost byla velmi pochybná. Dcera Tomáše Hradílka, která se vrátila od lékařky v 9.30 hodin z vyučování (navštěvuje gymnázium), byla odvezena na Bezpečnost a tam jakoby několik hodin vyslýchána, i když jí není ještě 18 let. Tomáš Hradílek se domnívá, že během této policejních manévrů se členy jeho rodiny vnikli příslušníci SSB neoprávněně do jeho bytu a do dalších prostor domu. V 50. letech se tomu říkalo "operace Železo".

Historie jednoho nápisu

Je to spíš historka stará téměř čtyři roky, ale stojí za zveřejnění. Běžník Petr Matal (nár.20.5.1963) nastříkal v říjnu 1983 sprejem barevný nápis "Pryč s raketami SS 20" na chodník před MČNV v Krnově a pak na zadní stranu tribuny, připravené k mírové manifestaci, ještě taky "SS-20-STOP". Okresní soud v Bruntále ho odsoudil za výtržnost a poškození veřejného majetku (ve výši 264 Kčs) k trestu odnětí svobody na 5 měsíců nepodmíněně.

Petr Matal si trest odpykal a tím by mohla být celá záležitost vyřízena, ale posudte sami: Dvacetiletý dělník dá průvod svému přesvědčení, které zdáleka není jen jeho a už vůbec ne soukromé, když se tehdy Krnovští chystali bránit mír, a je za to zavřen do kriminálu. O nějaký růček později přijde pan Gorbačov s návrhem, kterým chce Petru Matalovi vyhovět, tedy dát ony rakety pryč z Československa, a přední komentátor sovětských Izvestijí Bovin rozmištění této raket dokonce veřejně zpochybňuje i proti vůli příslušných generálů. Pravda, raketu jsou pořád tady v palebném postavení i s nukleárními hlavicemi, ale Petr Matal přece nechtěl nic víc ani nic méně než Gorbačov a Bovin, jenže musel za svůj návrh na pět měsíců do vězení v době, kdy zdejší oficiální sdělovací prostředky zahrnují chválu mírové bojovníky na Západě, ačkoliv chtějí totéž co Petr Matal. Rakety jsou rakety, národnost, aani státní či ideologická Příslušnost nerozhodují.

Tak se zdá, že Petr Matal musel být odsouzen pro výstrahu, aby se čs.politickým činitelům, podle jejichž instrukcí soudy jednají, do jejich "mírových" kamufláží nikdo příliš nemotal. A nejen v Krnově.

*

Protest proti odvolání kněze

Věřící z Olomoucka pedali stížnost proti odnětí státního souhlasu k výkonu duchovenské činnosti kaplanovi Petru Siostrzonkovi. Protest adresují sekretariátu pro věci církevní při ministerstvu kultury ČSR a posílají hona vědomí kardinálu Tomáškovi, biskupu Vranovi, prezidentu republiky Husákovi a ústřednímu výboru KSČ. Piši v něm mj.: "Skutečností, že může být takový člověk odstraněn z duchovní služby bez udání důvodů, jsme hluboce pobouřeni. Vážt i my jsme občané tohoto státu a náročenskou svobodu nám zaručuje ústava (...). Žádáme proto, aby celá záležitost byla překoumána a Otci Siostrzonkovi byl vrácen státní souhlas k duchovenské činnosti v kostele sv. Mořice." Stížnost zaslal JUDr. Jaromír Kvapil, Na vozovce 19, Olomouc a podepsalo ji dále 215 věřících z Olomoucka.

*

"Spanilé jízdy" na podporu míru

Umělecko-řemeslná skupina Tutto di ferro, oznamuje ve svém dopise, podepsaném Ladislavem Pülpánem (Praha 10-Vršovice, tř. ŠNC 33), že se rozhodla uspořádat v Evropě "spanilé jízdy", kterými chtějí propagovat mírovou koexistenci ve světě. Abi nebyli závislí na finanční pomoci, budou během svých návštěv bývalých evropských bojišť a někdejších koncentračních táborů razit kovářskou metodou pamětní mince a repliky některých významných českých mincí, jejichž prodejem uhradí náklady spojené s touto akcí. Z eventuálních finančních přebytků chtějí abudovat pomník obětem, které položily život po atentátu na Heydricha, a vybavit dětský pavilon nemocnice Bulovka. Ke spolupráci na této akci zvou tradiční demokratická a humanistická organizace, dále OSN a všechny lidi dobré vůle.

*

Jak gong pobouřil policí

Vloni v létě byl zadržen Bezpečností Vlastimil Marek poté, co na ulici několikrát udeřil do gongu. Zná to absurdně, ale je to tak. V jeho nepřítomnosti mu udělali domovní prohlídku, zabavili písemnosti i různé hudební přístroje a drželi ho ve vyšetřovací vazbě šedesát dní pro "podezření z trestného činu poškozování zájmů republiky v cizině". Jen proto, že si dopisoval s přáteli z USA a Japonska, kteří tak jako on 5. srpna v Den míru uspořádali gongový

koncert, ovšem s tím rozdílem, že je nezavřeli. Námitku, co je trestného na tom, že někdo chce v takový den udělit do gongu, odmrštíl příslušník StB velice rázně: "No to by si tady už každý mohl dělat co chce!". Souz z toho sice nebyl, ale máme o pana Marka z Vinohrad obavy, protože tto chce letos v srpnu zkusit znovu. Aby to nikoho na StB nemýlilo, že pátého, v Den míru, a nikoliv jednadvacátého, kdy si připomínáme událost zcela jinou.

*

Pozvánka pro předsedu české vlády na Chomutovsko

Nového předsedu české vlády, Ladislava Adance, zvou občané Chomutova. Už jsme psali o jejich stížnostech na špatné ovzduší i na to, že ne všichni jsou o blížícím se nebezpečí inverze dostatečně informováni. K dřívějším sto šedesáti podpisům přibyla dalších jednaosmdesát, a ti všichni napsali ted české vládě dopis, ve kterém upozorňují, že předseda ONV O.Stejskal jim nedal jednoznačnou odpověď, když požadovali, aby se zprávy o nadměrné koncentraci škodlivin oznamovaly v pravidelných předpovědích počasí, a rovněž nesvolal požadovanou veřejnou schůzi, na které by odborníci občany informovali, jak postupuje výstavba čisticích zařízení v této oblasti. Podepsaní občané upozorňují na článek v Mladém světě (čís.9/87), kde se uvádí, že např."v sousední NSR je nový zákon tak přísný, že jen rýnsko-vestfálské elektrárny musí vybavit filtry, pračkami a katalyzátory 33 bloků o celkovém výkonu 9.300 MW". - "Zajímá nás pochopitelně," píší Chomutovští, "s čím počítá náš plán, kde, kdy, a do kdy se bude instalovat čisticí zařízení, které by zbavilo naše ovzduší alespoň části těch škodlivých oxidů a pevného úletu, jímž jsme doslova zamčeni."

V závěru svého dopisu zvou občané Chomutovska předsedu české vlády Adance, aby se přijel osobně přesvědčit, jak špatně se lidem v severních Čechách dýchá.

Stížnost Jiřího Gruntoráda

z 6.5.1987 směřuje proti šikanování, jemuž byl onoho dne podroben. Jiří Gruntorád popropuštění z výkonu trestu je podroben ochrannému dohledu. Toho dne byl po ranním hlášení na VB vyzván, aby se dostavil i odpoledne. Ukázalo se však, že přišel zbytečný, jen musel v budově VB skoro hodinu čekat. Odgovědnost za šikanu nese neznámý s. Arnold, dohled na J.Gruntoráda vykonává por. Vandas. J.Gruntorád si stěžuje náčelníkovi OS SNB Praha 2.

*

Další podpisy za náhradní vojenskou službu

byly dne 6.5. odeslány Federálnímu shromáždění. Další 104 občané se připojili k dopisu Jana Svobody z 3.3.1987, který vydala Charta 77 jako svůj dokument (Ch. 77 - 27 - 87 v Infochu 77 - 5 - 87). V podepisování se dále pokračuje. Další podpisy přibývají rovněž na žádosti moravských dělníků, aby Gustáv Husák odstoupil z funkce prezidenta republiky.

***** ***** *****

Přetiskování či jiné přebírání textů zveřejněných Infochem je možné jen s uvedením pramene. Bez uvedení pramene je možno přebírat dokumenty Charty 77, sdělení VONS, petice, otevřené dopisy, fejetony, jakož i texty, z jejichž charakteru či uvedení je zřejmé, že nebyly psány přímo pro Infoch.
